

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kristýna Obluková

Amnestie

Diplomová práce

Olomouc 2016

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Amnestie“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu JUDr. et Mgr. Zdeňkovi Kopečnému, za trpělivost a cenné rady jím poskytnuté. Upřímně děkuji Pavlu Oblukovi za korekci této práce a také celé své rodině za neocenitelnou podporu po celou dobu studia, které si velmi vážím.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Historický exkurs 1918 - 2013.....	8
3	Amnestie v současném právním systému	15
3.1	Formy amnestie	21
3.1.1	Abolice	21
3.1.2	Agraciace.....	23
3.1.3	Rehabilitace	24
4	Potencionální i skutečné kolizní situace vznikající v důsledku vyhlášení amnestie	26
4.1	Zastavení trestního stíhání	26
4.1.1	Právní zájem na potrestání pachatele versus nepřiměřeně dlouhá doba trestního stíhání.....	26
4.2	Nároky poškozených	28
4.3	Rejstřík trestů.....	31
4.3.1	Opis z rejstříku trestů	31
4.3.2	Výpis z rejstříku trestů	33
4.4	Recidiva	34
4.5	Prodloužení zkušební doby.....	35
5	Předcházení a zmírňování negativních dopadů amnestií	37
5.1	Návrhy de lege ferenda.....	37
5.1.1	Zrušení abolice	37
5.1.2	Připomínkování připravovaného znění amnestijního rozhodnutí	38
5.1.3	Rozhodnutí ve věci samé o návrhu odsouzeného/obviněného.....	39
5.2	Zaměstnávání propuštěných osob.....	39
6	Praktický výzkum – Dotazník.....	41
7	Závěr	46
8	Seznam použitých zdrojů.....	49

8.1	Monografie, učebnice, komentáře	49
8.2	Příspěvky ve sborníku	49
8.3	Odborné články.....	49
8.4	Internetové zdroje	50
8.5	Právní předpisy	51
8.6	Judikatura.....	52
9	Abstrakt.....	53
10	Abstract	54
11	Klíčová slova (Keywords).....	55
12	PŘÍLOHY.....	56
12.1	Příloha č. 1 Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013	56
12.2	Příloha č. 2 Vzor dotazníku	58
12.3	Příloha č. 3 Grafy a tabulky	60

1 Úvod

K volbě tématu amnestie mě inspirovala moje měsíční stáž na Okresním soudě v Havířově na trestním úseku. Zde poprvé jsem se setkala s dopady amnestie, kdy soudce již opakovaně odsoudil člověka, na kterého musel dle trestního rejstříku hledět jako na netrestaného. Soudce toho člověka znal z dřívějších trestních řízení, pamatoval si ho, opakovaně jej odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, a přesto k této skutečnosti nesměl přihlížet při posuzování další trestné činnosti obžalovaného, jelikož mu předchozí tresty již byly zhlazeny. Dle jeho vyjádření se s takovou marností práce jako po vyhlášení amnestie dne 1. 1. 2013 ještě neseťkal. Rozhodla jsem se tedy na tento institut více zaměřit, jelikož se jedná o téma, které se opakovaně diskutuje při projevení prezidentovy vůle k užití práva vyhlásit amnestii. Vystává legitimní otázka, nakolik je současná právní úprava amnestie integrální a nezbytnou součástí našeho právního systému, eventuálně zda odpovídá potřebám současné společnosti. Domnívám se, že při uplatňování amnestii dochází v určitých případech ke kolizi s oprávněnými zájmy dalších osob. V rámci své práce chci proto identifikovat potenciaální i reálné problémy spojené s amnestií. Zvláště se chci zaměřit na otázku stávajícího rozsahu amnestie, který považuji za přílišný.

Amnestie představuje velmi významné a (mocné) právo prezidenta, které v rozsahu daném Ústavou umožňuje značné zásahy do právní jistoty občanů a práv obžalovaných, odsouzených ale i poškozených, jelikož opravňuje prezidenta k vyhlášení amnestijního rozhodnutí ve formě abolice, agraciace a rehabilitace, což vyvolává řadu otázek. Mělo by být právo prezidenta republiky udělovat amnestii ve formě abolice zrušeno? Je možný soudní přezkum vyhlášeného amnestijního rozhodnutí? Mají poškození reálnou možnost domoci se svých oprávněných nároků v civilním řízení? Tyto a další otázky se pokusím ve své kvalifikační práci zodpovědět.

Cílem mé práce je v teoretické části především kritické zhodnocení celého institutu amnestie, identifikování možných dopadů, kolizních situací, mezer v právní úpravě a návrh způsobů řešení či možností zlepšení. Na teoretickou část pak naváže část praktická, která se skládá ze zpracovaných dotazníků vyplněných soudci a státními zástupci.

Téma amnestie není v dosavadní odborné literatuře dostatečně zpracováno; monografie, která by komplexněji pojednávala o amnestii, neexistuje. Pro účely práce proto vycházím především ze sběru relevantních, spíše kusých, informačních zdrojů z právních předpisů, komentářů a publikací, doplněných zejména odbornými články a příslušnou judikaturou českých soudů i Evropského soudu pro lidská práva. Valná většina článků

v odborných časopisech či na webových stránkách se týká pouze konkrétních vyhlášených amnestií, kde autoři často dosti emocionálně kritizují, nebo se zastávají prezidenta republiky. Toto téma je hodně rozebíráno a diskutováno v médiích, ale myslím, že si zaslouží i nepopulistický pohled na danou problematiku, jelikož právní systém není tvořen veřejným míněním. Protichůdné názory na daný institut ovšem poukazují na určité problematické aspekty, které se pokusím ve své práci uvést a zhodnotit.

Za účelem objasnění zmiňovaných cílů a otázek použiji více druhů vědeckých metod. Amnestie je z historického hlediska součástí našeho právního pořádku již od vzniku samostatného Československého státu, a proto považuji za vhodné využít metodu historickou a komparativní ke zkoumání dřívějších amnestií za účelem zjištění důvodů a situací, pro které byly vyhlášovány, a zhodnocení jejich vhodnosti a účelnosti. Tato analýza je obsahem druhé kapitoly – Historický exkurs 1918-2013. V následujících kapitolách se zaměřím především na současnou právní úpravu, kde budu využívat deskriptivní metodu doplněnou o analýzu identifikovaných sporných otázek souvisejících a plynoucích z institutu amnestie. Metodou komparace pak srovnám slovenskou úpravu amnestie a zmíním pokusy směřující ke zrušení Mečiarovy amnestie. V závěru teoretické části definuji kolizní situace, které kriticky zhodnotím, a následně se pokusím navrhnout žádoucí změny či řešení problémů. V praktické části práce provedu výzkum prostřednictvím kvantitativních dotazníků zodpovězených trestními soudci a státními zástupci. Domnívám se, že soudci a státní zástupci, kteří se s amnestijními rozhodnutími reálně setkávají a pracují, jsou nejpovolanejšími kritiky institutu amnestie. Jejich názory sice nezmění současnou právní úpravu, ale mohou být podkladem pro rozpoutání odborné debaty či zpracování relevantních studií.

2 Historický exkurs 1918 - 2013

Amnestie, tedy tradiční privilegium panovníka již od dob římského práva, byla poměrně často vyhlášována při významných událostech také od vzniku samostatného československého státu. Prezident T. G. Masaryk hojně využíval tohoto práva a po dobu trvání svého prezidentského úřadu vyhlásil celkem třináct amnestií, což ho řadí na první příčku v četnosti vyhlásování amnestií. V pořadí druhý prezident ČSR Edvard Beneš vyhlásil větší počet amnestií, celkově sedm, avšak následující prezidenti již užívali svého práva zdrženlivěji. Od vzniku Československa v roce 1918 až do současnosti bylo dle soupisu amnestií provedeného Marečkovou vyhlášeno celkem třiačtyřicet amnestií¹, resp. dle jiného údaje uvedeného v odborné literatuře šestačtyřicet amnestií², tři Marečkovou neuvedené amnestie byly ze dne 7. 6. 1939, 24. 12. 1941 a 27. 8. 1946 a dále pak pochopitelně neuvedla amnestii z 1. 1. 2013, jelikož uvedený soupis byl proveden v roce 2007. Podrobný rozbor takového počtu amnestií by zasloužil celou samostatnou odbornou publikaci. Vzhledem k omezenému rozsahu a s ohledem na samotné téma práce se budu zabývat pouze vybranými amnestiemi. Pro nastínění historického pozadí a objasnění důvodů, pro které byly amnestie vyhlášovány, jsem se rozhodla zaměřit se na komparaci často velmi diskutovaného aboličního ustanovení v rámci vybraných vyhlášených amnestií v průběhu let. Touto komparací bych chtěla zdůraznit povahy amnestií, jednotlivá protiprávní jednání, která byla promíjena, druhy důvodů, pro které byly amnestie vyhlášovány v závislosti na tehdejší aktuální politicko-společenské situaci, což bude podkladem pro mé úvahy de lege ferenda ohledně potřeby zachování privilegia prezidenta republiky udělovat amnestii ve formě abolice.

Amnestie měly různorodé důvody, některé se objevovaly pravidelně, jiné naproti tomu zcela ojediněle. Amnestie z počátku vzniku ČSR reagovaly na poválečné poměry, kdy účelem bylo zejména stabilizování a uklidnění situace ve státě. První amnestie ze dne 5. 11. 1918 byla vyhlášena Národním výborem československým, v jejímž samotném úvodu v § 1 bylo vysloveno, že jejím účelem je „odčinit nespravedlivosti bývalé rakouské justice a následky válečných poměrů“³. Trestní stíhání se dle aboličního ustanovení § 2 zastavovala či nezahajovala pro nejrůznější trestné činy spáchané do 28. 10. 1918 včetně trestných činů uvedených v agraciačním ustanovení § 1 nařízení, jako trestné činy velezrady, urážky Veličenstva, povstání či nadržování zběhovi. Aboliční ustanovení většinou navazovala na

¹ MAREČKOVÁ, L. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. Praha: Academia, 2007, s. 352- 365.

² PAVLÍK, Jiří. Aboliční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 30- 48.

³ Nařízení Národního výboru československého ze dne 5. 11. 1918, uveřejněné pod č. 28/1918 Sb., ve znění opravy tiskových chyb pod č. 51/1918 Sb.

agraciační ustanovení, vyhlášená amnestie pak byla komplexní a propojená, zastavovalo se a nařizovalo se nezahajování trestních stíhání pro trestné činy, za něž již byly pachatelům uloženy pravomocné tresty, které byly stejnou amnestií také promíjeny. Protiprávní jednání bylo odpuštěno jako celek, ať už se pachatelova vina prokázala či prozatím nikoliv, spáchání určitého trestného činu bylo shledáno jako způsobilé a hodné k odpuštění bez ohledu na fázi trestního řízení.⁴

V některých amnestiích se objevily poměrně specifické podmínky pro užití abolicie vztahující se na spáchání protiprávního jednání jako zatajování zásob obilí a luštěnin ze sklizně, nedovolené ozbrojování, přečiny v oblasti radiotelegrafie a radiotelefonie a trestný čin urážky prezidenta republiky. V případě v pořadí osmé amnestie ze dne 24. 7. 1922 se abolovala jednání spočívající v nedovoleném zatajování obilí, luštěnin a sklizně, čímž došlo k porušení dodávkové povinnosti, za podmínky řádného vydání úrody do určité lhůty. Pokud lidé napravili pochybení, dodatečně splnili svou povinnost a litovali svého jednání, jejich odměnou pak bylo zastavení či nezahájení trestního stíhání, což připomíná v řeči dnešní terminologie tzv. kvazi účinnou lítost. Z účinků amnestie však byly vyloučeny osoby, které se již dříve dopustily protiprávního předražování mlýnských výrobků, obilí nebo luštěnin.⁵ V amnestii ze dne 2. 9. 1924 spatřuji obdobně jedinečný důvod pro vyhlášení abolicie, kterým bylo zastavení či nezahájení trestního stíhání pro přečiny jako zřízení či provozování telegrafu bez příslušného povolení dle § 18 zákona č. 60/1923 Sb., nebo vyrobení, prodej, přechovávání či z ciziny dovážení radiotelegrafních či radiotelefonních zařízení dle § 24 zákona č. 9/1924 Sb., za podmínky dodatečného požádání o koncesi do určitého dne, což opět připomíná stejně jako v předešlém případě kvazi účinnou lítost.⁶ Amnestie ze dne 16. 2. 1990 neobsahovala žádné agraciační či rehabilitační ustanovení, ale pouze abolovala přečiny typu nedovoleného opatření či přechovávání hromadně účinné zbraně, součástky nezbytně potřebné k užití zbraně, hromadění a opatrování zbraní, střeliva či výbušnin, čímž došlo ke spáchání trestného činu nedovoleného ozbrojování, za podmínky, že tito pachatelé zbraně, součástky, výbušniny či střeliva sami dobrovolně odevzdali v určitém období.⁷ Poslední specifický důvod amnestie, který jsem se rozhodla zmínit, spatřuji v amnestii ze dne 19. 10. 1928, kdy prezident Masaryk aboloval krom dalších politických trestných činů také jednání, které směřovalo k ochraně jeho samého,

⁴ PAVLÍK, Jiří. Aboliciční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 30- 48.

⁵ Tamtéž, s. 33.

⁶ Tamtéž.

⁷ Zákon č. 150/1989 Sb., Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 16. 2. 1990

konkrétně spáchání trestného činu urážky prezidenta republiky.⁸ Amnestijní ustanovení tohoto charakteru představuje podle mého názoru velmi vstřícný a velkorysý krok. Předmětem tohoto činu je prezident republiky samotný, účelem hrozícího trestněprávního postihu pachatele byla ochrana prezidenta a jeho důstojnosti, kterou pachatel narušil a prezident se přesto rozhodl mu odpustit. Jsem přesvědčena, že je mnohem jednodušší odpustit jednání, které se prezidenta samotného nedotýká, kdy poškozenými jsou jiní lidé.

Amnestie ze dne 21. 10. 1919 a ze dne 31. 12. 1938 byly specifické v jiném ohledu, a to v teritoriálním či personálním vymezení jejich účinků. Amnestie z roku 1919 byla teritoriálně omezena na bývalou oblast Uher, která se později stala součástí ČSR. Touto amnestií došlo k abolování protiprávních jednání účastníků hromadného plenění pro násilnosti spáchané na osobách nebo na majetku v době po státním převratu na uvedeném území Uher. Z účinků amnestie však byly vyloučeny osoby, které při hromadném plenění spáchaly trestné činy vraždy, zhářství apod.⁹ Druhá zmíněná amnestie se vztahovala pouze na politické trestné činy spáchané maďarskými občany, osobami maďarské národnosti a osobami, které měly na území později připojeném k Maďarsku bydliště v době spáchání trestného činu, pokud se pak staly maďarskými občany, což by ještě nebylo tak překvapivé, ale vztahovala se i na ty nejzávažnější politické trestné činy jako např. vojenská zrada a úklady o republiku.¹⁰

Na rozdíl od těchto speciálních, spíše jedinečných důvodů pro vyhlášení amnestie byla poměrně často abolována jednání, která se vztahovala k vojenské službě, politické trestné činnosti a také k bagatelní trestné činnosti. Trestné činy osob, které nastoupily na vojenskou službu, byly předmětem několika amnestií, jejichž účelem bylo projevení milosrdenství a prominutí spáchání těchto činů v návaznosti na hrůzy války, které pachatelé museli zažít při obraně státu. Příkladem uvádím amnestii ze dne 22. 7. 1919, která reagovala na tehdejší situaci po první světové válce, kdy však z účinků amnestie byli vyjmuti pachatelé závažnějších trestných činů, za které hrozí více než pětiletý trest odnětí svobody.¹¹ Tyto amnestie bonifikovaly pachatele trestných činů, kteří dostali své povinnosti v podobě nastoupení vojenské služby a byli připraveni na obranu své vlasti. Strach, úlek, panika a válečné poměry jsou dle mého názoru ospravedlnitelné důvody pro prominutí některých trestných činů.

⁸ PAVLÍK, Jiří. Aboliční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 34.

⁹ PAVLÍK, Jiří. Aboliční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, 37.

¹⁰ Tamtéž, s. 32.

¹¹ Tamtéž, s. 31.

Druhým, velmi častým důvodem pro poskytnutí amnestie, bylo spáchání politických trestných činů nebo trestných činů z politických pohnutek v reakci na tehdejší situaci ve státě. Tyto amnestie většinou bývaly také předmětně omezené či s určitými výjimkami typu z důvodu sbíhající trestné činnosti a vyšší závažnosti. Čtyři amnestie po sobě jdoucí od roku 1965 abolovaly trestný čin opuštění republiky za podmínky dobrovolného návratu do určité doby, výjimkou byla amnestie ze dne 9. 5. 1968, která jako podmínku amnestie nestanovila návrat do republiky.¹² Cílem těchto amnestií bylo usnadnění návratu osobám, které mohly být nuceny k opuštění republiky, byť důvody vedoucí k emigraci byly různé. Velmi často opakujícím se důvodem pro udělení amnestie byla bagatelní trestná činnost. Prezidenti používali své právo udílet milosrdenství především při významných příležitostech, kdy odpouštěli bagatelní, méně závažná protiprávní jednání. Účinky amnestie pak bývaly omezovány většinou horní hranicí hrozícího trestu, která se v některých případech lišila pro úmyslné a nedbalostní trestné činy nebo vylučovala recidivisty. Horní hranice, jako podmínka pro vztáhnutí amnestie, byla v některých případech stanovena výhodněji pro určité skupiny pachatelů z humanitárních důvodů. Příkladem může být amnestie ze dne 4. 5. 1953, která zvýhodňovala pachatele, kterým je mladistvý nebo žena, která je v době rozhodnutí těhotná nebo pečuje o dítě mladší deseti let.¹³

Z nedávnější doby bych zmínila amnestii Gustava Husáka z 8. 12. 1989¹⁴, která byla vyhlášena v návaznosti na události 17. listopadu 1989 a politické události s nimi spojené, kdy se jednalo amnestií především politického charakteru, jejímž účelem bylo nejen propustit z vězení osoby, které byly drženy v rozporu s pakty o lidských právech, ale také měla i aboliční ustanovení, jimiž se zastavovalo trestní stíhání pro trestné činy, které byly používány k politicky motivovaným vězněním, a na trestní činy, jejichž společenská škodlivost se již v zemi rapidně snížila či úplně zanikla. Amnestie Václava Havla ze dne 1. 1. 1990 se pak snažila o nápravu neúměrné tvrdosti způsobené komunistickým režimem.¹⁵ Tyto amnestie opět reagovaly na společensko-politickou situaci ve státě, jejich účelem byla náprava křivd způsobených politickými událostmi, amnestie byly vyhlášeny vhodně a jejich smysl je pochopitelný.

Prozatím poslední vyhlášenou amnestií, již šestačtyřicátou, bylo rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, která obsahovala v článku II. následující aboliční

¹² PAVLÍK, Jiří. Aboliční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 42.

¹³ Tamtéž, s. 40.

¹⁴ Zákon č. 150/1989 Sb., Rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 8. 12. 1989

¹⁵ MAREČKOVÁ, L. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. Praha: Academia, 2007, s. 75- 77.

ustanovení: „Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.“¹⁶

Již při letním zhlédnutí a porovnání poslední vyhlášené amnestie s dřívějšími amnestiemi je zřejmé, že aboliční ustanovení amnestie 1/2013 Sb. značně vybočuje. Dřívější amnestie se vztahovaly především na drobnou trestnou činnost a především na trestné činy politické, jejichž společenská škodlivost s postupem času vymizela. Aboliční ustanovení amnestie ze dne 1. 1. 2013 obsahuje tři podmínky, při jejichž splnění se použije, a to

- 1) pravomocně neskončené trestní stíhání s negativní výjimkou trestního stíhání proti uprchlému
- 2) trestní stíhání, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let
- 3) trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující 10 let

Aboliční ustanovení tohoto rozsahu v dřívějších amnestiích nenalezneme. Důvodem pro zastavení či nezahájení trestního stíhání v minulosti nikdy nebyla nepřiměřeně dlouhá doba trvání trestního stíhání. Třetí podmínka poslední amnestie je taktéž značně specifická, jelikož dřívější amnestie se vztahovaly především na bagatelní trestnou činnost, tedy méně závažné trestné činy. Účinky aboličního ustanovení v rozhodnutí 1/2013 Sb. byly omezeny trestem odnětí svobody, za něž trestní zákoník stanoví trest nepřevyšující deset let. Deset let však již není trestem pro bagatelní trestnou činnost. Dle § 14 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) je úmyslný trestný čin, za nějž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně deset let, zvláště závažným trestným činem, což vypovídá o jeho značné společenské škodlivosti.

Amnestie z roku 2013 nebyla specifická jen co do rozsahu, ale také v procesu její samotné realizace oproti realizaci do roku 1990 (totéž udělal Václav Havel v souvislosti s amnestií ze dne 1. 1. 1990). Do roku 1990 bylo běžným postupem, že prokuratury a soudy nejméně tři dny před vyhlášením amnestie obdržely její úplné znění, včetně důvodové zprávy a vzorů rozhodnutí pro amnestii. Přípravy rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii mohou být označeny za utajované skutečnosti, což však nezpůsobuje žádnou překážku, jelikož všichni soudci jsou dle § 58 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně utajovaných informací¹⁷ oprávněni se seznamovat s utajovanými informacemi všech stupňů utajení. Státní zástupci s příslušným

¹⁶ Zákon 1/2013 Sb., Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. Ledna 2013

¹⁷ Zákon 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

osvědčením dle tohoto zákona mají stejné právo. Soudci a vybraní státní zástupci tedy byli předně seznámeni se zněním připravované amnestie, mohli probrat případné výkladové problémy a připravit jednotlivé spisy, na které se amnestie vztáhne. Poté již nic nebránilo okamžité realizaci amnestie po jejím vyhlášení. Tímto jednáním by se dalo předejít nejen výkladovým problémům, ale také by to umožnilo dostatečnou přípravu a možnost bezprůtahového a rychlého propuštění osob, na které se amnestijní rozhodnutí vztáhne. Tajnosti ohledně příprav amnestie vedly k tomu, že pracovníci Vězeňské služby byli nuceni pracovat nad rámec běžné pracovní doby i o státním svátku, aby mohli ke dni nabytí účinnosti tohoto rozhodnutí předat soudům veškeré potřebné podklady pro jejich následné rozhodování. Soudci a státní zástupci museli co nejrychleji rozhodnout o použití amnestie, což mohlo vést k předčasným návratům z jejich případných dovolených.¹⁸ Dovolené soudců bývají již tak dost krátké, většinou pouze v řádu několika dní, jelikož musejí dodržovat lhůty, kterými je prostoupeno celé soudní řízení.

Všichni lidé podílející se na realizaci amnestie museli pracovat pod velkým tlakem nejen nadřízených, ale také veřejnosti nebo možných amnestovaných osob. Velký stres a tlak pak mohl vést k případným pochybením. Jak se rozepisují v třetí kapitole- Amnestie v současném právním systému, soudci by měli při rozhodování o použití amnestie posuzovat soulad s ústavním pořádkem, a v případě, že by např. zastavení trestního stíhání v konkrétní věci mohlo vést k nezákonnosti, měli by řízení přerušit a věc postoupit k přezkoumání Ústavnímu soudu. Nejsem si jistá, zda soudci byli schopni náležitě posoudit každý takový případ, když neměli čas prostudovat spisy, promyslet celý případ a možné důsledky zastavení trestního stíhání. Soudci jistě posuzovali formální splnění podmínek, za nichž se na případ rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii vztáhne, což však nemuselo v konkrétním případě stačit. Soudci, ale i orgány činné v trestním řízení a osoby z Vězeňské služby mohou také chybovat.

Další související problém pak spatřuji v tom, že soudci jsou kontrolováni co do efektivity práce prostřednictvím kvót stanovujících, kolik případů mají měsíčně minimálně uzavřít. Domnívám se, že pod tímto tlakem mohou v určitých případech někteří soudci raději zastavit trestní stíhání, než prodlužovat trestní řízení jeho přerušením a postoupením k přezkoumání Ústavnímu soudu.

Z historického exkursu je zřejmé, že amnestie ze dne 1. 1. 2013 se podstatně odlišovala od předešlých amnestií vyhlášených na našem území od roku 1918, a to obsahem i rozsahem.

¹⁸ BERNÁTEK, Ivan. Několik poznámek k amnestii prezidenta republiky z 1. 1. 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 49- 50.

Důvody amnestijních rozhodnutí v dřívějších dobách byly zpravidla navázány na tehdejší společenskou a politickou situaci ve státě a pomáhaly ulehčit těžké životní situace, okolnosti a skutečnosti, se kterými se občané museli často potýkat. Nedomnívám se, že by amnestie ze dne 1. 1. 2013 tohoto rozsahu, byla potřebnou a odpovídající reakcí na situaci v České republice.

3 Amnestie v současném právním systému

Prezident republiky, jakožto představitel moci výkonné, má dvě výsadní práva, významná prerogativa, jejichž prostřednictvím může zasáhnout podstatným způsobem do moci soudní, a to právo vyhlásit amnestii a milost. V minulosti pojem milost zahrnoval také pojem amnestie a rovněž v současnosti jsou tyto pojmy především v laické veřejnosti mnohdy zaměňovány. Jedná se ovšem o dva rozdílné instituty, upravené samostatnými články ústavního zákona č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (dále jen „Ústava“) a realizovány odlišným způsobem rozhodovacího procesu. Z těchto důvodů považuji za užitečné definovat nejprve pojem milost, byť se ve své práci budu zabývat výhradně institutem amnestie.

Článek 62 písm. g) Ústavy stanoví, že „prezident republiky odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení“. Tato pravomoc je označována za milost individuální, samotný pojem „milost“ však není Ústavou používán, na rozdíl od jeho užívání trestním řádem, což se jeví jako problém, jelikož se tento institut v průběhu let měnil a vyvíjel, a proto zůstává nejednoznačný. Prezident republiky prostřednictvím milosti podstatným způsobem zasahuje do trestního řízení, což v případě zneužití či překročení jeho pravomocí může být chápáno a také ve skutečnosti může být ohrožením demokratických principů státu.¹⁹ Následné posuzování, zda prezident republiky při svém jednání překročil či dokonce zneužil své pravomoci, je o to těžší v případě nejasně formulovaného institutu, jelikož každý může mít (a také zpravidla má) jiný názor na rozsah této pravomoci dané Ústavou. Řešením by mohlo být stanovení pravidel, závazných také pro hlavu státu, protože v České republice není absolutním monarchou ani vrcholným představitelem soudní moci. V současné právní úpravě ovšem není zakotvena odpovědnost za tento akt. Zneužití pravomoci by se dalo zabránit stanovením odpovědnosti, buď samotného prezidenta, nebo prostřednictvím kontrasignace toho, kdo za tyto akty odpovídá.²⁰

Účel samotné amnestie je příhodně vyjádřen v nálezu Ústavního soudu, který vyslovil, že „Typovým příkladem v tématu dělby moci, resp. pojistek a vyvažování mezi mocí výkonnou a mocí soudní je právě ústavní institut amnestie. Účelem amnestie v kontrolním mechanismu brzd a vyvažování, který je do dělby moci zabudován, není bránit řádnému výkonu moci soudní, ale modifikovat účinky nebo následky ukončeného anebo probíhajícího trestního stíhání za

¹⁹ PAVLÍČEK, VÁCLAV. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: MUSIL, Jan, VANDUCHOVÁ, Marie. *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 163.

²⁰ Tamtéž.

účelem naplnění (exekutivou nutně subjektivně definovaného) obecného dobra (skrže společenské milosrdenství, odpuštění či zapomenutí), případně reagovat, s ohledem na politické či trestně politické aspekty situace ve státě, na případné dysfunkce moci soudní při jeho dosahování.²¹ V institutu amnestie se jedná primárně o odpuštění, na což mnozí jeho kritici často zapominají. Zde je však nutno podotknout, že amnestie byla v dřívějších letech (viz kapitola 2) užívána k napravení nespravedlností a k odpuštění protiprávních jednání způsobených omluvitelnými důvody, což je jejím účelem, a proto byla jistě i společensky přijatelným, potřebným a chtěným institutem. Je otázka, zda takovéto omluvitelné důvody přetrvávají v dnešní době, kdy v rámci České republiky, potažmo Evropské Unie, žijeme bez válek, hladovění a teroru. Dle mého názoru v době vyhlášení poslední amnestie tyto důvody dány nebyly. Bylo by pouze zbožným a pošetilým přáním prohlásit, že tyto důvody již nemohou v budoucnu nastat, a tedy by mělo být právo prezidenta republiky omezeno či zcela zrušeno. Institut amnestie by však měl být využíván pouze v případech, kdy existují relevantní důvody, pro které by mělo být určité jednání omlouváno a odpouštěno. Prezident republiky by měl náležitě zvažovat, zda své právo činit toto milosrdenství využije, nemá povinnost je pravidelně využívat při významných příležitostech bez ohledu na aktuální situaci s pouhým vědomím, že to bývalo zvykem.

Ústavní zakotvení institutu amnestie nalezneme v článku 63 Ústavy, který upravuje pravomoci vázané na součinnost vlády, kde je nejprve v písm. j) nově samostatně upravena abolicie, tedy že prezident republiky „nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo“, a dále v písm. k) je zakotven institut amnestie, který stanoví, že prezident republiky „má právo udělovat amnestii“. Samotné slovo „udělení“ je problematické, jelikož se jedná o rozhodnutí normativní povahy, tedy hlava státu může o amnestii rozhodnout nebo ji vyhlásit, ale neuděluje ji. Součinnost vlády se projevuje v nutnosti kontrasignace, neboli spolupodpisu amnestijního aktu předsedou vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Vláda pak přebírá ústavní odpovědnost za vyhlášenou amnestii dle článku 63 odst. 4 Ústavy, jelikož prezident republiky není za výkon své funkce ve smyslu čl. 54 odst. 3 Ústavy ústavně politicky odpovědný. Vláda má odpovědnost za vyhlášenou amnestii, předseda vlády či jím pověřený člen vlády není povinen podepsat amnestii prezidenta, se kterou nesouhlasí, naopak by měl takovou amnestii odmítnout podepsat. V této souvislosti jsou irelevantní výmluvy, že je běžným zvykem podepsat amnestii bez ohledu na její obsah, jelikož právě zakotvením kontrasignace se má zabránit zneužití či překročení pravomocí

²¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13

prezidenta. Prezident republiky není neomylný, a proto by se neměl smysl kontrasignace podceňovat a činit z ní pouhý formální, ceremoniální akt. Na amnestii neexistuje právní nárok, avšak pokud je vyhlášena, občané mají vynutitelné právo na její realizaci a jednou vyhlášené amnestijní rozhodnutí již nelze zákonným postupem zrušit ani měnit.²² Domnívám se tedy, že účel kontrasignace je mnohem důležitější, než si mnozí vůbec dokáží představit vzhledem k tomu, že kontrasignovaná, vyhlášená a veřejně publikovaná amnestie ve Sbírce zákonů již nemůže být následně změněna nebo zrušena obecně zakotveným přezkumným postupem. Předseda vlády či jím pověřený člen vlády nemůže změnit amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky ani sám prezident nemůže zpětně zúžit rozsah amnestie, jelikož je nutno chránit již nabytá práva. Jednou vyhlášenou amnestii nelze ani rozšířit, protože k tomuto účelu má prezident možnost vyhlásit další amnestii. Pravidlo, že jednou poskytnutou amnestii již nelze následně zrušit, platí v celé Evropě.²³ Na Slovensku se již pětkrát pokusili zrušit amnestii, která byla vyhlášena v době neobsazení prezidentského mandátu v zastoupení prezidenta tehdejšími premiérem Vladimírem Mečiarom. Tato amnestie již od počátku vzbuzovala pochybnosti ohledně její ústavnosti. Nejsměrodatnějším pokusem o zrušení této amnestie bylo rozhodnutí premiéra Mikuláše Dzurindy jakožto zastupujícího prezidenta. Ústavní soud však svým rozhodnutím²⁴ prohlásil zrušení amnestie za protiústavní, jelikož dle čl. 102 odst. 1 písm. i) Ústavy SR má prezident právo udělit amnestii, avšak není oprávněn takové rozhodnutí vyhlášené ve Sbírce zákonů Slovenské republiky následně jakýmkoliv způsobem měnit.²⁵

Na rozdíl od úpravy v mnoha jiných evropských zemích²⁶, kde je amnestie vyhlášována formou zákona, je v České republice vyhlášována formou rozhodnutí hlavy státu. Amnestijní rozhodnutí má povahu zvláštního právního předpisu, aktu sui generis, ač nesplňuje všechny jeho zákonné znaky. Jestliže se jedná o právní předpis, pak vyvstává otázka, zda je možné jej přezkoumat Ústavním soudem.²⁷ Většina členů právnické obce vyjádřila svou skepsi ohledně možnosti přezkumu amnestijního rozhodnutí, zřejmě v návaznosti na rozhodovací praxi Ústavního soudu. Ústavní soud v usnesení sp. zn. Pl. ÚS 4/13 uvedl, že amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky je jakožto akt diskrece výkonné moci vyňatý ze soudní

²² KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Praha: Aleš Čeněk, 2009, s. 493.

²³ KOUDELKA, Zdeněk. *Amnestie. Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 13.

²⁴ Rozhodnutí Ústavního soudu v Košicích ze dne 28. června 1999, sp. zn. I. ÚS 30/99

²⁵ BICKO, Milan. Porovnanie právnej úpravy amnestie v podmienkach Slovenskej a Českej republiky a spoločenský dopad amnestie č. 1/2013 prezidentov Slovenskej a Českej republiky. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 55- 56.

²⁶ Např. Itálie, Polsko, Německo, Rakousko, Nizozemsko, Lucembursko, Finsko, Francie, viz: *Důvodová zpráva k návrhu na změnu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů* [online]. Psp.cz, 23. května 2013 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=80894>>.

²⁷ BAHYLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. Praha: Linde, 2010, s. 775.

kontroly, na tento názor odkázal Ústavní soud také v usnesení sp. zn. Pl. ÚS 14/13, k tomuto však byla zaujata odlišná stanoviska, která vyslovují názor, že amnestijní rozhodnutí je normativním právním aktem, zákonem v materiálním smyslu.²⁸

Soudkyně Ivana Janů ve svém disentu zmínila, že rozhodování o amnestii je vázáno ústavními předpisy a principy právního a ústavního státu, kdy rozhodnutí o amnestii je způsobilé založit rozpor s ústavním pořádkem a zasáhnout do základních práv, a proto by měl být Ústavní soud k takovému zásahu příslušný.²⁹ Osobně se přikláním k názoru soudkyně Janů, jelikož jsem toho názoru, že Ústavní soud jakožto strážce ústavního pořádku by měl mít možnost přezkoumat soulad amnestijního rozhodnutí s ústavním pořádkem. V případě zjištění rozporu by měl takové rozhodnutí zrušit, čemuž odpovídá také znění čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy, dle kterého Ústavní soud rozhoduje o zrušení jiných předpisů, pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem, z čehož plyne, že Ústavní soud má danou pravomoc k přezkumu amnestijního rozhodnutí, jakožto jiného právního předpisu. Prezident republiky je vázán svým prezidentským slibem³⁰, a proto by jeho rozhodnutí měla být v souladu s ústavním pořádkem, a pokud tomu tak není, Ústavní soud by měl zakročit a nastolit soulad.

K této problematice Pavel Šturma přiléhavě uvádí ve svém článku, že „jakkoliv je ale nesporná pravomoc prezidenta k přijetí aktu amnestie (toto právo dané Ústavou lze těžko přezkoumávat), něco jiného je věcný obsah amnestie. Stejně jako formálně správně odhlasovaný zákon Parlamentu nebude mít právní účinky zákona, pokud jeho obsah bude shledán v rozporu s ústavním pořádkem, popř. některými mezinárodními smlouvami závaznými pro ČR, podobně by přezkumu ústavní konformity neměl uniknout ani obsah amnestie.“³¹ Pokud by amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky nepodléhalo přezkumu Ústavního soudu, tak by to de facto mohlo znamenat, že prezident stojí mimo či dokonce nad Ústavou. Vzhledem k tomu, že obsah amnestie je způsobilý založit rozpor s ústavním pořádkem, tak by dle mého názoru a v souladu s limity danými Ústavou, měl být podroben přezkumu Ústavního soudu k zajištění ochrany ústavnosti. K tomuto přezkumu může dojít různými způsoby, ať už učiněným návrhem skupiny senátorů nebo prostřednictvím stížnosti poškozených dle § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. září. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 14/13 v návaznosti na usnesení Ústavního soudu ze dne 5. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13

²⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. září 2013, sp. zn. Pl. ÚS 14/13

³⁰ Čl. 59 odst. 2 Ústavy: „Slib prezidenta republiky zní: "Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí."

³¹ ŠTURMA, P. Amnestie z pohledu mezinárodního práva. *Bulletin České společnosti pro mezinárodní právo*. Číslo 1-2, ročník II. leden- červen 2013, s. 7 – 8.

Prof. Šturma přichází i s dalším, možná nejhodnějším návrhem, kterým se dá docílit přezkumu amnestijního rozhodnutí pro rozpor s ústavním pořádkem, a to z iniciativy samotných trestních soudců, kteří aplikují toto rozhodnutí na konkrétní případy. V případě, že dospějí k názoru, že v konkrétním případě z důvodu amnestijního rozhodnutí nastanou důsledky, které jsou v rozporu s ústavním pořádkem, mají nejen právo, ale přímo povinnost přerušit řízení a předat věc Ústavnímu soudu.³² Touto cestou přezkumu Ústavním soudem by bylo možno prošetřit právě nejproblematictější části amnestijního rozhodnutí jako např. zastavení trestního stíhání u dlouhotrvajících kauz, a to v konkrétních případech. Pak by již nebyl dán důvod k obavám plynoucím z důsledků obecného amnestijního rozhodnutí, jelikož právě soudy, které rozhodují o tom, zda se na konkrétní osobu amnestie vztahuje, představují nejvyšší záruky spravedlnosti. Samotná vyhlášená amnestie nezasáhne do něčích práv a povinností, rozhodující je pak následné rozhodnutí soudu, které je už výhradně individuální, jelikož soudce posuzuje konkrétní případy, a tedy má možnost se zabývat odlišnostmi jednotlivých kauz.

Obecně je právo prezidenta republiky udělovat amnestii definováno tak, že „Amnestie je právní institut, který opravňuje hlavu státu rozhodovat o prominutí či zmírnění trestu nebo jeho následků u obecně určeného okruhu osob vyhovujících podmínkám stanoveným v amnestijním rozhodnutí.“³³ Amnestie je hromadnou milostí, která je udělena určité skupině osob, které sdílejí určitý kolektivní osud a vyhověly podmínkám stanoveným v rozhodnutí. Oproti individuální milosti zde nejde o konkrétní osoby, ale o trestné činy, které spáchaly, o jejich povahu či výměru. Příslušný orgán pak musí zjistit a formou deklaratorního rozhodnutí určit, zda se obecně stanovené podmínky vztahují na konkrétní osobu. V České republice je příslušným orgánem pro rozhodnutí o použití amnestie soud dle § 368 zákona č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“).

K udělování amnestie většinou dochází při nějaké zvláštní příležitosti či situaci, ve které se stát nachází, jako např. ukončení války, revoluce, volba nového prezidenta republiky, dosažení pokroku apod.³⁴ V historii docházelo k vyhlášení amnestií pro účely uklidnění obyvatelstva v mimořádných poměrech způsobených válkou, hospodářskou nouzí a revolučními událostmi, směřovaly také k uklidnění aktuální politické situace, řešily politické problémy a často se vztahovaly na politické delikty.³⁵ Jak jsem vymezovala v první kapitole,

³² ŠTURMA, P. Amnestie z pohledu mezinárodního práva. *Bulletin České společnosti pro mezinárodní právo*. Číslo 1-2, ročník II. leden- červen 2013, s. 7 – 8.

³³ KLÍMA, Karel a kol. *Encyklopedie ústavního práva*. Praha: Aspi, 2007, s. 10.

³⁴ BAHYLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. Praha: Linde, 2010, s. 777.

³⁵ PAVLÍČEK, VÁCLAV. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: MUSIL, Jan, VANDUCHOVÁ, Marie. *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 157.

amnestie sloužily k odpuštění činů, jejichž spáchání bylo vzhledem k tehdejší situaci omluvitelné nebo jejichž společenská škodlivost následně pominula. Amnestie byly chápány jako vstřícný krok hlavy státu směrem k občanům, kteří se nacházeli v obtížných situacích, domnívám se tedy, že jejich protiprávní jednání bylo či přinejmenším mohlo být racionálně považováno společností za ospravedlnitelné. Prezident Masaryk vyhlásil celkově třináct amnestií, které rozhodně nevyvolaly takovou vlnu odporu, jako jediná amnestie Václava Klause. Ač je tedy právem prezidenta vyhlásit amnestii, měl by pečlivě promyslet, zda jsou dány relevantní důvody, pro které by měla být amnestie vyhlášena, a zvažovat veškeré následky, které z ní mohou vyplynout.

Procesní úpravu institutu amnestie nalezneme v trestním řádu. Abolice je jedním z důvodů nepřípustnosti trestního stíhání dle § 11 odst. 1 trestního řádu, který stanoví, že „Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii“. Amnestijním rozhodnutím ve formě abolice dochází k prolomení zásady legality, tedy úřední povinnosti státního zástupce stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví. Amnestie stejně jako individuální milost upravuje práva osob bez ohledu na jejich vůli, to znamená, že může nastat situace, kdy upraví práva i proti vůli osoby, které se toto rozhodnutí týká.³⁶ Aboliční forma amnestie nařizující zastavení trestního stíhání však koliduje s právem na spravedlivý proces, který je dovozován z dikce Listiny základních práv a svobod, Ústavy a Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (dále jen „Úmluva“), kdy v článku 6 Úmluvy je zakotveno právo každého, aby jeho záležitost byla projednána spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, a proto je obviněný dle § 11 odst. 4 trestního řádu oprávněn do tří dnů od oznámení usnesení o zastavení trestního stíhání prohlásit, že na projednání věci trvá. O tomto právu musí být poučen. Obviněnému tedy nebude ubrána možnost, aby jeho jméno bylo očištěno zprošťujícím rozsudkem, takže pokud bude chtít, aby jeho věc byla projednána, učiní prohlášení vůči soudu a trestní stíhání bude pokračovat, jako by rozhodnutí o použití amnestie nebylo.

Ústava neuvádí, zda se amnestijní rozhodnutí může vztahovat pouze na trestné činy, z čehož lze dovodit, že se čl. 63 Ústavy vztahuje zřejmě na všechny veřejnoprávní delikty, včetně přestupků a jiných správních deliktů.³⁷ Přestupkový zákon upravuje amnestii ve věcech přestupků jako právo vlády, což bylo ústavně konformní v době vydání přestupkového zákona, avšak tato úprava je v rozporu s Ústavou 1/1993 Sb., jelikož Ústava takové právo vládě již

³⁶ KOUDELKA, Zdeněk: *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 151.

³⁷ KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Praha: Aleš Čeněk, 2009, s. 494.

nedává.³⁸ V této situaci by měla být zvážena změna přestupkového zákona, který by měl být, stejně jako všechny právní předpisy, v souladu s Ústavním pořádkem. Prezidentovo právo udělovat amnestii tedy zjevně není omezeno jen na trestnou činnost, a proto by prezident mohl případně udělovat amnestii i pachatelům jiných správních deliktů.

3.1 Formy amnestie

Abolice, agraciace a rehabilitace jsou tři základní formy amnestie, které je možno i vzájemně kombinovat. Všechny tyto formy se vyskytovaly v dřívějších amnestiích vyhlášených v ČSR, avšak s nerovnoměrnou četností. Agraciační ustanovení byla nejpoužívanější, nicméně na ně často navazovala aboliční ustanovení. Naproti tomu se zahlazení odsouzení, tedy rehabilitace, objevovala pouze zhruba ve čtvrtině případů spolu s již tradičními agraciačními i aboličními ustanoveními. Amnestijní rozhodnutí vyhlášená v České republice byla celkově tři, první dvě amnestie byly vyhlášeny prezidentem Václavem Havlem, třetí rozhodnutí bylo první a zároveň poslední amnestií Václava Klause, přičemž využívalo agraciační i aboliční formu doplněnou o zahlazování a promíjení některých nepodmíněných trestů odnětí svobody, vybrané podmíněně odložené tresty odnětí svobody, tresty obecně prospěšných prací a domácího vězení. Ve stejném rozsahu se účinky amnestie vztáhly také na provinění spáchána mladistvými, tedy nedošlo ke zvýhodnění vybrané množiny osob.

3.1.1 Abolice

Encyklopedie Ústavního práva uvádí, že abolice je výsadním právem (prerogativum) prezidenta republiky a formou milosti. „Spočívá v právu prezidenta nařizovat, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo“. Tato forma amnestie je výrazným zásahem moci výkonné do moci soudní, jelikož před pravomocným rozhodnutím o vině a trestu dojde k zastavení trestního stíhání, popř. nebude zahájeno vůbec.³⁹ Prezident je v případě vyhlášení amnestie nepochybně spojen také s další složkou výkonné moci – vládou, jelikož k platnosti amnestijního rozhodnutí je nutná kontrasignace předsedou vlády či jím pověřeným členem vlády, kterou vláda přebírá odpovědnost. Předseda vlády pak může prezidentovi vyhlášení rozhodnutí znemožnit, ale nemůže ho donutit k nějakému jednání.⁴⁰ Kontrasignace amnestijního rozhodnutí je podmínkou jeho platnosti. Pokud předseda nebo jím pověřený člen vlády odmítne toto rozhodnutí podepsat, pak se prezidentova vůle nenaplní. Krom přezkumu Ústavním soudem, jehož možnost užití je nadto sporná a nejistá, je

³⁸ KOUDELKA, Zdeněk: *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 152 – 153.

³⁹ KLÍMA, Karel a kol. *Encyklopedie ústavního práva*. Praha: Aspi, 2007, s. 1.

⁴⁰ KOUDELKA, Zdeněk: *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 55.

kontrasignující osoba jedinou pojistkou, která může zabránit možnému zneužití pravomoci prezidenta republiky. Vláda je za amnestijní rozhodnutí zodpovědná, a proto by měla být schopna amnestii i její důvody obhájit také před veřejností bez odvolávání se na prezidenta republiky. Není však upraven postup kontrasignace v situaci, kdy je uvolněn úřad prezidenta republiky a předsedovi vlády přísluší dle § 66 Ústavy výkon funkcí prezidenta republiky podle čl. 63 odst. 1 písm. a) až e) a h) až k) Ústavy, kam spadá vyhlásování amnestie ve všech jejích formách. Osoba vyhlášující amnestii je pak shodná s osobou, která stojí v čele vlády přebírající odpovědnost za amnestijní rozhodnutí, což vede k tomu, že pojistka k ochraně proti zneužití amnestie pozbude v tomto případě významu.

Abolice je nejproblematictější ze všech forem amnestie, jelikož nedojde k objasnění trestné činnosti a ke zjištění pachatele trestného činu, popř. také nemusí dojít k očištění jména obviněného z trestné činnosti v očích veřejnosti. Na amnestovanou osobu pak nemusí být pohlíženo jako na nevinnou osobu, což by se pravděpodobněji stalo v případě vyslovení zprošťujícího rozsudku. Zásada presumpce nevinu, tedy že dokud nebyla pravomocným odsuzujícím rozsudkem vyslovena vina, hledí se na osobu jako na nevinnou, samozřejmě platí i v případě zastavení trestního stíhání z důvodu amnestie, avšak pro následný život obviněného hraje podstatnou roli také pohled společnosti. Amnestijní rozhodnutí, zpravidla důkladně medializovaná, často vzbuzují mezi občany nechuť a pochybnosti o trestní spravedlnosti. Z tohoto důvodu má osoba, na niž dopadá amnestijní rozhodnutí, jak již bylo popsáno výše, právo prohlásit, že na projednání věci trvá dle § 11 odst. 4 trestního řádu. Pokud obviněný prohlásí, že na projednání své věci trvá, trestní řízení proběhne, soud dále, pokud neshledá jiný důvod pro zastavení trestního řízení, vysloví pouze vinu, trest neuloží. Takovou možnost však ani sama Ústava nezná, vůle prezidenta republiky podle Ústavy se nenaplnuje. Nabízí se otázka, zda by nebylo vhodné omezit právo prezidenta republiky v případě zastavování trestního stíhání jen na individuální milost, jelikož neexistuje důvod, proč by měl být u některého jednotlivce potlačen zájem na objasnění trestné činnosti.⁴¹ Domnívám se, že by bylo vhodné zrušit právo prezidenta republiky udělovat amnestii ve formě abolice, což více rozeberu v následujících kapitolách, protože souhlasím s tím, že by nejprve mělo být najisto postaveno, zda osoba spáchala trestný čin, a až poté jí případně prominout nebo zahladit trest, který jí byl uložen. Institut amnestie má sloužit k odpuštění, ale v případě nevinného člověka není co odpouštět a pro jeho postavení ve společnosti by taktéž bylo lepší, pokud by byl obvinění zproštěn

⁴¹ PAVLÍČEK, VÁCLAV. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: MUSIL, Jan, VANDUCHOVÁ, Marie. *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 165 – 166.

rozsudkem. Amnestovaná osoba je v očích veřejnosti považována zpravidla za „kriminálního“, nikoliv za možnou nevinnou osobu.

3.1.2 Agraciace

Agraciace představuje právo prezidenta republiky odpouštět či zmírňovat tresty pravomocně uložené soudem, buď v celém rozsahu, nebo co do jeho nevykonané části. Na rozdíl od abolice, v tomto případě dochází k zásahu do soudní moci až po pravomocném rozhodnutí soudu.⁴² Otázka viny pachatele je konečným způsobem vyřešena, trestná činnost je řádným způsobem zjištěna a objasněna. Právo prezidenta udělovat amnestii ve formě agraciace je obecně přijímáno a uplatňováno i v jiných zemích. Je postaveno najisto pravomocným rozhodnutím soudu, že osoba spáchala určitý protiprávní čin, za který jí byl uložen trest. Tento trest je pak odpuštěn nebo zmírněn tradičním privilegiem panovníka.

O použití amnestie rozhoduje soud deklaratorním rozhodnutím s účinky ke dni určenému prezidentem republiky z úřední povinnosti. Ač tomu ustanovení § 368 trestního řádu nebrání, negativní rozhodnutí či stanovisko o tom, že se na konkrétní případ amnestie nevztahuje, se obecně nevydává. Pokud odsouzený podá návrh na vydání rozhodnutí o použití amnestie, soud buďto rozhodne, že se na něj vztahuje amnestie, nebo v opačném případě pouze vyrozumí odsouzeného, že není účasten amnestie. Takové formální vyrozumění však nedává odsouzenému možnost přezkoumat postup soudu na základě opravného prostředku. Vzhledem k tomu, že se nevydává negativní rozhodnutí o použití amnestie, činí někteří soudci alespoň záznam do spisu o nevztáhnutí amnestie na daný případ, čímž se zřejmě snaží pojistit, aby jim nebyla vytýkána nečinnost. Trestní řád nestanoví lhůtu, ve které je třeba rozhodnout o použití amnestie, a proto jsou trestní soudci vázáni základní zásadou ovládající trestní řízení, zásadou rychlosti.⁴³ Ustanovení § 2 odst. 4 trestního řádu zakotvuje povinnost projednávat trestní věci bez zbytečných průtahů a přednostní projednávání vazebních věcí. V případě široce pojatého agraciačního ustanovení, které se vztáhne na tisíce lidí, z nichž někteří mohou být ve vazbě, musí být pro orgány činné v trestním řízení opravdu velmi náročné urychleně projednat větší množství případů. Odsouzený ve výkonu trestu, který vyhovuje podmínkám určeným v amnestijním rozhodnutí, může být legitimně omezován na svobodě pouze do doby, než amnestijní rozhodnutí nabude účinnosti. Poté by měl být okamžitě propuštěn, jelikož za každý den nezákonného omezování na svobodě již může vzniknout odpovědnost státu. Dle mého

⁴² KLÍMA, Karel a kol. *Encyklopedie ústavního práva*. Praha: Aspi, 2007, s. 8.

⁴³ GRÍVNA, Tomáš, ŘÍHA, Jiří. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 2, s. 30.

názoru je zákonná procesní úprava amnestie velmi kusá, strohá a nedostačující. Odsouzený, který podá návrh na rozhodnutí o použití amnestie, je pouze vyrozumíván o nevztáhnutí amnestie, proti němuž nemá možnost podat odvolání nebo stížnost. Další problematický aspekt spatřuji v tom, že vzhledem k neexistenci zákonné lhůty pro rozhodnutí soudu o použití amnestie může vzniknout odpovědnost státu v důsledku faktické nemožnosti rozhodnout okamžitě o velkém množství případů. „...Účinky amnestijního rozhodnutí nastávají dnem vyhlášení, resp. uveřejnění ve Sbírce zákonů...“⁴⁴ V případě, že přípravy ohledně amnestie zůstanou utajeny až do vyhlášení amnestie, je dle mého soudu takřka nemožné okamžitě rozhodnout o všech případech.

3.1.3 Rehabilitace

K rehabilitaci neboli zahlazení odsouzení, dochází po vykonání uloženého trestu. Jedním z důvodů zahlazení odsouzení by mohla být situace, kdy odsouzený spáchal skutek, jehož společenská škodlivost již pominula.⁴⁵ Tento institut umožní odsouzeným možnost začít nový život, především možnost začlenit se nazpět do společnosti, navázat soukromé vztahy, ucházet se o pracovní místa, protože odstraní negativní důsledky odsouzení, které nevymizí pouhým vykonáním uloženého trestu. Jak uvádím dále, čistý trestní rejstřík je významným požadavkem pro pracovní uplatnění, ať už v určitých profesích nebo např. pro udělení živnostenského oprávnění. Osoba, která nemá možnost pracovat, pak často nemá jinou možnost k zajištění obživy, než se vrátit k trestné činnosti, a tedy následně nazpět do vězení. Stát tyto osoby stigmatizuje, v případě nepodmíněného trestu bez ohledu na druh spáchané trestné činnosti mají záznam v trestním rejstříku a po propuštění na svobodu mají problém se získáním prostředků k obživě. Odsouzený již přitom vykonal uložený trest, výchovný účinek nastal, chce začít nový život, ale je mu to výrazně ztíženo. Zájem státu by mělo být co nejrychlejší začlenění osob po výkonu trestu zpět do společnosti. Tyto osoby, pokud se nejedná o výjimečný trest doživotí, jsou poslány do vězení pouze na určitou dobu, poté se předpokládá, že se vrátí nazpět do normálního života. Stát by jim k tomu měl vytvářet vhodné podmínky a možnosti, které se pokusím podrobněji popsat v 5. kapitole – Předcházení a zmírňování negativních dopadů amnestií.

Rehabilitace má tedy velmi podstatný význam, měla by být více využívána, především pro nedbalostní trestné činy za účelem odstranění negativních dopadů po řádném vykonání uloženého trestu, se zvláštním důrazem na odpuštění. Domnívám se, že tato forma amnestie je

⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13

⁴⁵ MAREČKOVÁ, L. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. Praha: Academia, 2007, s. 233- 234.

také i ve společnosti nejakceptovatelnější formou. Nejedná se o trestní nespravedlnost, osoba vykonala trest, měla by být již převychována a odstraní se pouze nechtěné následky, které by mohly nastat v případě, že by odsouzený byl donucen pudem sebezáchovy k páchání další trestné činnosti. Na rozdíl od abolice by se rehabilitace dle mého soudu mohla užívat častěji, protože výchovný účinek trestu již z povahy jeho účelu samotným výkonem nastal. Zahlazením trestu je odsouzeným umožněno začít opravdu nový život s čistým trestním rejstříkem a oprostít se od minulosti. Při výkonu trestu měli odsouzení jistě dostatek času činit pokání, uvědomit si své chyby a poučit se z nich, v nejlepším případě pak také najít nový smysl života spočívající v řádném občanském životě. Rehabilitací se odstraní poměrně velká překážka, která jim může ztížit návrat do společnosti a hledání zaměstnání.

4 Potencionální i skutečné kolizní situace vznikající v důsledku vyhlášení amnestie

V následující kapitole se podrobněji zabývám problematickými situacemi, které jsem identifikovala v rámci studia a zpracování této práce a které si dle mého názoru zaslouží komplexnější a podrobnější rozbor. Podle mého mínění by tyto kolizní aspekty spojené s amnestií měly být více diskutovány v odborných kruzích za účelem projednání jejich případné změny či zrušení. Jednotlivé kolizní situace blíže rozepisuji v následujících pěti podkapitolách a případné návrhy jejich řešení uvádím v 5. kapitole – Předcházení a zmírňování negativních dopadů amnestií.

4.1 Zastavení trestního stíhání

Zastavení trestního stíhání je jeden ze způsobů meritorního skončení věci, v níž bylo zahájeno trestní stíhání, které se vždy týká konkrétního obviněného a určitého skutku. Jedná se o meritorní způsob vyřízení věci, a proto další stíhání obviněného pro týž skutek již, až na výjimky, není možné. Těmito výjimkami pak je povolení obnovy řízení anebo situace, kdy bylo usnesení o zastavení trestního stíhání zrušeno v řízení o stížnosti pro porušení zákona.⁴⁶ V trestním stíhání se také pokračuje tehdy, pokud obviněný prohlásil, že na projednání své věci trvá dle § 11 odst. 4 trestního řádu, jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole. Pokud se obviněný dopustil více trestných činů v jednočinném souběhu, ale amnestie se vztahuje pouze na jeden či některé ze spáchaných trestných činů, pak se v trestním stíhání pokračuje, ale vypustí se právní kvalifikace trestného činu, na nějž se abolicie vztahuje.⁴⁷ Takovému obviněnému tedy bude aboliční ustanovení také ku prospěchu, byť se nevztáhne na všechny trestné činy, které spáchal v jednočinném souběhu, protože mu pak může být uložen mnohem příznivější trest.

4.1.1 Právní zájem na potrestání pachatele versus nepřiměřeně dlouhá doba trestního stíhání

Problematika zastavení trestního stíhání v souvislosti s nepřiměřeně dlouhou dobou trestního stíhání versus právní zájem společnosti na potrestání pachatele se prolíná a názorně prezentuje u poslední vyhlášené amnestie. Po vyhlášení amnestie Václavem Klausem k zániku jeho prezidentského mandátu dne 1. 1. 2013 se vzedmula velká vlna kritiky především ohledně článku II, ve kterém nařídil: „aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání,

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 543.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II § 157- 314s*. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2193, 2194, 2198.

s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“.⁴⁸ Mezi kritiky byli nejen různí politici, nespokojení občané, ale také členové právnické obce zastávající zcela protichůdné názory, kdy jedna strana podporuje prezidentovo amnestijní rozhodnutí, zatímco druhá strana s tímto rozhodnutím striktně nesouhlasí.

Prvním problémem je zastavení trestního stíhání u závažných, velkých, především hospodářských kauz či kauz týkajících se organizovaných zločineckých skupin, jejichž trestní stíhání trvalo přes osm let z důvodů, které stát nemohl ovlivnit, resp. je nezapříčinil. Je nepochybné, že nepřiměřeně dlouhá doba trestního stíhání je v rozporu se zásadou rychlosti; obvinění žijí dlouhá léta v právní nejistotě, v očích společnosti zpravidla předem odsouzení. S narůstající délkou trestního řízení také klesá důvěra občanů ve stát a spravedlnost. Samotné zastavení trestního stíhání v případě jeho nepřiměřeně dlouhého trvání a neodůvodněných průtahů je v pořádku, jelikož právo na spravedlivé řízení v sobě obsahuje právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, což je zakotveno v článku 6 odst. 1 Úmluvy, kterou je Česká republika vázána. Problém však nastává v případě určení konkrétní délky řízení jako kritéria pro udělení plošné amnestie, jelikož ani Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve své judikatuře nikdy neformuloval obecnou délku trestního řízení, při jejímž překročení by se jednalo o řízení nepřiměřeně dlouhé, jelikož rozhoduje vždy konkrétní případy, a proto neustále připomíná, že je nezbytné posuzovat každý případ individuálně dle jeho specifických okolností.⁴⁹ ESLP tento svůj názor opakovaně vyslovuje ve svých rozhodnutích, kdy např. řízení ve věci Kajas proti Finsku⁵⁰ v délce čtyři roky a dva měsíce zhodnotil soud jako nepřiměřeně dlouhé, naproti tomu ve věci Van Pelt proti Francii⁵¹ soudu nepřekážela délka trestního řízení přesahující osm let. Z tohoto jasně plyne, že každý případ je jiný a i zdánlivě stejné případy je nutno posuzovat individuálně. ESLP považuje za potřebné zohledňovat více kritérií v případě hodnocení přiměřenosti délky řízení, a to složitost řízení, chování stěžovatele, význam pro stěžovatele, postup státních orgánů a také počet stupňů soustavy, které se zabývaly danou věcí.⁵²

Ústavní soud následuje ve své judikatuře podmínky nastolené judikaturou ESLP. V případě, že dojde ke konstatování nepřiměřené délky trestního stíhání, vzniká odpovědnost

⁴⁸ Zákon 1/2013 Sb., Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. Ledna 2013

⁴⁹ POSPÍŠIL, Ivo, POPOVIČOVÁ, Lenka. Excesivní délka trestního řízení jako důvod pro jeho zastavení: prezidentská fikce a soudní realita. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 11.

⁵⁰ Rozsudek ESLP ve věci *Kajas proti Finsku* ze dne 7. 3. 2006, č. 64436/01, §18- §26.

⁵¹ Rozsudek ESLP ve věci *Van Pelt proti Francii* ze dne 23. 5. 2000, č. 31070/96, §34 a §48.

⁵² POSPÍŠIL, Ivo, POPOVIČOVÁ, Lenka. Excesivní délka trestního řízení jako důvod pro jeho zastavení: prezidentská fikce a soudní realita. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 12.

státu, ale nejedná se o důvod znemožňující pokračování trestního stíhání.⁵³ Existuje více možností kompenzace než zastavení trestního stíhání. Nejčastějším nástrojem bývá peněžní kompenzace přiznaná v podobě přiměřeného zadostiučinění ex post. Je však poněkud nelogické, aby stát někoho trestně stíhal a zároveň mu ze stejného důvodu vyplácel odškodnění.⁵⁴ Porušení práva lze však kompenzovat i jiným způsobem, k takovému závěru dospěl Ústavní soud poprvé v nálezu sp. zn. I. ÚS 554/04 ze dne 31. 3. 2005, kdy vyslovil premisu, že délka trestního řízení se musí projevit ve výši ukládaného trestu. Existuje tedy více možností, které mohou být přijatelnější, než je zastavení trestního stíhání. Jsem toho názoru, že uložení mírnějšího trestu, ale i přiznání odškodnění, je vhodnější alternativou, jelikož dojde k objasnění trestné činnosti. Nepřiměřeně dlouhé trestní stíhání není v pořádku, ale délka jeho trvání nemění nic na tom, zda osoba spáchala trestný čin; tento by měl být zjištěn a každý pachatel by měl být potrestán.

Z opačného úhlu pohledu, tedy z pohledu samotných obviněných, považuji za nutné zmínit některé skutečnosti. Obvinění, ať je jisté, možné či i téměř nemožné, že spáchali trestný čin, jsou de iure považováni v souladu se zásadou presumpce nevinny za nevinné, avšak skutečnost bývá zpravidla opačná, nejočividněji se tak samozřejmě stává u medializovaných velkých kauz. Nerozlišuje se, zda se řízení protahuje v řádu let z důvodu nedostatku důkazů nebo z důvodu nespokojenosti státního zástupce s výší uloženého trestu, zda věc byla projednávána více stupni soudní soustavy či věc je již po několikáté vrácena do přípravného řízení. Obvinění žijí dlouhá léta v právní nejistotě a obavě z budoucnosti. Skuteční pachatelé trestných činů si takové pokání jistě zaslouží, ale je nutno vzít v potaz situace, kdy jsou obvinění nevinní lidé, kterým trestní stíhání je schopno zničit nejen psychické zdraví, ale i vztahy v rodině, s přáteli nebo v práci. Na nevinných obviněných se zpravidla stres z trestního stíhání projevuje podstatně markantnějším způsobem než u prozatím neprokázaných viníků, kteří museli být více či méně srozuměni s tím, že v případě spáchání trestného činu pak mohou být stíháni, a mají jinak nastaveny hranice svědomí.

4.2 Nároky poškozených

V souvislosti se zastavením trestního stíhání je nutné zmínit nároky poškozených, kteří jsou rovněž dotčeni na svých právech aboličním ustanovením v amnestijním rozhodnutí. Vyvstává otázka, zda se zhorší jejich pozice, co se týče odškodnění, když nemohou uplatnit svá práva v rámci trestního řízení v tzv. adhezním řízení. „Adhezní řízení netvoří samostatnou,

⁵³ KOUDELKA, Zdeněk. Amnestie. *Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 14.

⁵⁴ KOUDELKA, Zdeněk. Amnestie. *Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 15.

časově i formálně oddělenou část řízení před soudem, ale splývá s ním, zejména pokud jde o dokazování, děje se ve formách trestního řízení a analogie občanského soudního řádu nelze užít. Adhezní řízení je součástí trestního řízení⁵⁵, kde soudce rozhoduje o náhradě škody dle ustanovení občanského práva, stejně jako by učinil soudce v civilním řízení, jelikož neexistuje hmotněprávní rozdíl mezi tímto nárokem v trestním a civilním řízení.⁵⁶ Pokud soudce obžalovaného zproští obžaloby, pak jej v souladu s § 229 odst. 3 trestního řádu odkáže vždy na řízení ve věcech občanskoprávních. Je běžné, že nárok poškozených je uplatňován v rámci civilního řízení, aniž by muselo dojít k vyhlášení amnestie. V adhezním řízení však má poškozený lepší postavení, jelikož předně má za splnění podmínek dle § 51a trestního řádu nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu. Další velkou výhodou je, že v § 2 odst. 5 trestního řádu je zakotvena zásada vyhledávací, tedy že orgány činné v trestním řízení jsou povinny zjistit skutkový stav tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti. Tato zásada je ku prospěchu i samotnému poškozenému, jelikož může navrhnout důkazy, ale nemá povinnost svůj nárok dokazovat, tedy není zatížen důkazním břemenem. Poškozený může činit důkazní návrhy i předkládat důkazy k prokázání svého nároku, avšak pokud se mu jej nepodaří prokázat, neznamená to pro něj nepříznivé rozhodnutí jako v civilním řízení. Poškození mají v civilním řízení ztížené postavení, protože mají povinnost tvrzení i důkazní břemeno. Poškozenému čili žalobci, kterému se nepodaří prokázat svůj nárok, tedy bude neúspěšný, bude uložena povinnost nahradit náklady žalovaného (původního obviněného v trestním řízení) potřebné k bránění jeho práva dle § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Poškozený zaplatí soudní poplatek, pokud nesplní podmínky pro jeho osvobození, náklady za případnou právní pomoc svému právnímu zástupci a ještě bude povinen nahradit náklady žalovanému.

V některých případech může být důkazní situace značně složitá a obtížná, a proto si poškození budou muset řádně promyslet, zda jsou schopni prokázat svůj nárok předložením dostatečných důkazů a jestli mají peněžní prostředky pro případ, že soud zamítne jejich žalobu. Jsem toho názoru, že v situaci, kdy trestní stíhání trvá roky, je zjevné, že i samotné orgány činné v trestním řízení mají potíže s náležitým prokázáním trestného činu obviněného, přičemž mají mnohem více příležitostí a možností k zajištění důkazů, mají k dispozici moderní techniku, osoby, které se tím mohou dostatečně zabývat, a také finanční prostředky ve srovnání s valnou většinou poškozených. Je samozřejmé, že každý případ je specifický a trestní stíhání se protahuje i z jiných důvodů než pro nedostatek či neexistenci důkazů, protože platí zásada in

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 282.

⁵⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Amnestie*. *Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 18.

dubio pro reo, tedy že v případě skutkových pochybností soud musí rozhodnout ve prospěch obviněného.⁵⁷ Nicméně se domnívám, že postavení poškozeného v civilním řízení je velmi ztíženo a i jeho oprávněný nárok může být zamítnut pro neunesení důkazního břemene.

Poškození, kteří řádným způsobem uplatnili svůj nárok na náhradu škody v adhezním řízení, by neměli opomenout promlčení, jelikož zastavením trestního stíhání počíná opět běžet promlčecí doba, která uplatněním nároku v promlčecí době u orgánu veřejné moci neběžela dle § 648 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“). Poškozený by měl ve vlastním zájmu uplatnit svůj nárok žalobou u civilního soudu v promlčecí době stanovené občanským zákoníkem. Za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, byla v § 106 odst. 2 zakotvena výjimka, že právo na náhradu škody způsobené na zdraví se nepromlčuje. Toto zvýhodnění poškozených již ovšem není zachováno v OZ, jelikož dle § 612 se promlčuje právo na odčinění újmy způsobené na osobnostních právech, jako je právo na život a zdraví. Pokud se však poškozenému podaří prokázat svůj nárok v civilním řízení, tak z hlediska přisouzeného odškodného už nehraje roli, zda bylo přiznáno trestním či civilním rozsudkem. Samotné přiznání finanční kompenzace je sice pro poškozeného dobrá zpráva, ale podstatné vždy bude, zda obviněný má peněžní prostředky, ze kterých by byl schopen toto odškodnění zaplatit. Proto mám za to, že pokud poškozený prokáže svůj nárok v civilním řízení, tedy jeho žaloba bude úspěšná, pak pro něj v určitých případech může být dokonce lepší situace v případě amnestování obviněného, který může dál pracovat a případné odškodnění vyplatit, popř. může poškozený vymáhat svůj nárok exekučním způsobem, srážkami ze mzdy apod. Naopak v situaci, kdy dojde k vyslovení viny obviněného, který dostane nepodmíněný trest odnětí svobody, dojde k omezení možnosti získat náhradu škody, byť přířknutou výrokem v trestním rozsudku.

Další zajímavou otázkou je možnost poškozených žalovat Českou republiku za průtahy v občanském řízení u ESLP. Pokud poškozený uplatnil svůj nárok na náhradu škody v rámci adhezního řízení, které bylo stejně jako samotné trestní řízení zastaveno amnestijním aktem, a následně vymáhal svůj nárok v civilním řízení, může vzniknout odpovědnost České republiky za průtahy, jelikož ESLP započítává do hodnocení celkové doby trvání civilního řízení také adhezní řízení.⁵⁸ Aboliční část amnestie je obhajována hlavně právem na spravedlivý proces a přiměřenou délkou trestního řízení, které však může být naplněno pouze ve vztahu k obviněným, na druhou stranu u poškozených se řízení ještě prodlouží.

⁵⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 143, 144.

⁵⁸ POSPÍŠIL, Ivo, POPOVIČOVÁ, Lenka. Excesivní délka trestního řízení jako důvod pro jeho zastavení: prezidentská fikce a soudní realita. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 14-15.

4.3 Rejstřík trestů

Odsouzení pachatele za trestný čin se zapisuje do trestního rejstříku, což je organizační složka státu, jehož zákonná úprava zní takto: „Rejstřík trestů vede evidenci fyzických a právnických osob (dále jen „osoba“) pravomocně odsouzených soudy v trestním řízení a dále evidenci jiných významných skutečností pro trestní řízení, pokud tak stanoví tento nebo jiný zákon. Údaje z evidence slouží pro potřebu trestního, občanskoprávního nebo správního řízení a k prokazování bezúhonnosti.“⁵⁹ V dnešní době je často vyžadován výpis z trestního rejstříku k prokázání bezúhonnosti, ať se jedná o zaměstnání ve státní službě, výkon funkce statutárních orgánů, udělení živnostenského oprávnění či poskytnutí dotačních prostředků. Z těchto důvodů pak často nastávají situace, kdy odsouzení zařazení k výkonu trestu do věznice již vykonali řádně svůj trest, ale po návratu do normálního života si nedokáží najít práci a uchylují se k páčání další trestné činnosti. Je otázkou, zda by se u profesí vázaných na bezúhonnost nemělo zohledňovat alespoň zavinění trestné činnosti. Je značný rozdíl mezi úmyslným a nedbalostním trestným činem. Příkladem by mohlo být nedbalostní způsobení smrti při dopravní nehodě, kdy jinak bezúhonná osoba zaviní vlivem nešťastných okolností smrt jiné osoby. Tento pachatel trestného činu bude trestán již samotnými výčitkami, nadto stresem z probíhajícího trestního řízení. U smrtelných nehod užití odklonu v trestním řízení zpravidla není možné, netrestaná osoba dostane zřejmě podmíněný trest, ale pokud tato osoba již má z nějakého důvodu uložen podmíněný trest odnětí svobody a nachází se ve zkušební době, bude pak rozhodnuto o přeměně podmíněného trestu na nepodmíněný trest. Domnívám se, že to není žádoucí, ale spíše nevhodné takovou osobu sankcionovat opětovně.

4.3.1 Opis z rejstříku trestů

Opis rejstříku trestů obsahuje veškeré údaje o každém odsouzení osoby, které se takový opis týká, údaje o průběhu výkonu trestů a ochranných opatřeních (včetně cizozemských rozsudků, na které se hledí jako na rozsudky ČR) a je vydáván pouze za podmínek stanovených zákonem vybraným subjektům, a to orgánům činným v trestním řízení, Ministerstvu spravedlnosti, Kanceláři prezidenta republiky a dalším subjektům, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis.⁶⁰ Nejčastěji je opis vydáván orgánům činným v trestním řízení, pak se stává součástí každého trestního spisu. Soudce při rozhodování o vině a především o trestu má k dispozici opis rejstříku včetně zahlazených odsouzení, ke kterým již nesmí žádným způsobem přihlížet. Bylo by jistě nespravedlivé, kdyby soud při ukládání trestu zohledňoval jako

⁵⁹ Zákon č. 269/1994 Sb., zákon o rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ Zákon č. 269/1994 Sb., zákon o rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, § 10

přítěžující okolnost spáchání trestného činu, který se stal již dávno, případně nedávno, ale odsouzený byl za něj potrestán, jelikož by mu byla přičítána k tíži stejná okolnost podruhé.

Na druhou stranu však zastavení trestního stíhání, které by vedlo k vyslovení viny a uložení trestu, nebo agraciační rozhodnutí spočívající v nevykonání trestu způsobí, že nápravná funkce uloženého trestu nenastala. Zajisté se najdou osoby, které se poučily, napravily už jen proběhnutím trestním řízením, budou vděčné za druhou šanci a znovu již trestnou činnost nespáchají. Naprostá většina věcí projednávaných před trestními soudy je drobnější – a opakující se – majetková trestná činnost. V amnestijním rozhodnutí mohou být stanoveny podmínky, které mají zaručit, aby se amnestie nevztahovala na recidivisty nebo podmínit, aby amnestovaná osoba nespáchala v dalších letech další trestný čin. Otázkou však je, zda tyto podmínky jsou dostatečné. Soudce trestního úseku mi při mé praxi na okresním soudě sdělil, že naprostá většina osob, které soudí, jsou osoby, které páchají opakovaně drobnou majetkovou trestnou činnost. Vzhledem k tomu, že se jedná o drobnou kriminalitu, v případě prvního odsouzení se ukládá alternativní trest. Zanedlouho však daná osoba spáchá další přečin, kdy s ohledem na vykonání či nevykonání alternativního trestu Probační a mediační služba opět doporučí uložení alternativního trestu. Po nějaké době se objeví tato osoba opět před soudem, je jí uložen podmíněný trest odnětí svobody a teprve dalším přečinem je pachatel poslán k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody do věznice. Pokud dojde k amnestii a zahlazení odsouzení, po pár letech začne celý kolotoč – alternativní tresty, podmíněný trest odnětí svobody, nepodmíněný trest odnětí svobody – nanovo. Tito pachatelé jsou zpravidla nenapravitelní, páchají tuto drobnou trestnou činnost proto, že potřebují peníze nebo pro zábavu. V tomto případě dochází ke zbytečnému zatížení již tak dost přetěžovaných soudů a k maření jejich práce. K tomu dochází, přestože je v amnestijním rozhodnutí stanovena doba, po kterou osoba nesmí spáchat trestnou činnost, jelikož soudci musejí na tuto osobu dohlížet a sledovat plnění jí uložených podmínek a v případě spáchání trestné činnosti musí trestní řízení stejně proběhnout.

Poslední vyhlášená amnestie zahladila mírné tresty více než sto tisícům osob, na které se hledí, jako by odsouzeny nebyly. Pokud spáchají další trestný čin týkající se drobnější trestné činnosti, bude jim uložen pravděpodobně pouze podmíněný trest odnětí svobody, byť v případě nezahladení jejich předchozího odsouzení by jim mohl být uložen trest nepodmíněný. Represivní funkce trestu nenastane a pro většinu pachatelů bude amnestie znamenat to, že jim páchaní trestné činnosti může projít a mohou být motivováni v ní pokračovat.⁶¹ V horším

⁶¹DUŠEK, L. *Výročí amnestie v číslech*. [online]. Jinepravo.blogspot.cz, 7. ledna 2014 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/vyroci-amnestie-v-cislech.html>>.

případě může amnestijní rozhodnutí motivovat také prozatím bezúhonné osoby k páčání trestných činů, jelikož amnestie pro ně může být signálem beztrestnosti.

Poslední bod, který bych chtěla zmínit v souvislosti s rozhodováním soudců a opisem z rejstříku trestů, se týká otázky, zda soudci, kteří mají povinnost rozhodovat spravedlivě a zpravidla bez přihlížení k amnestií zahlazené trestní minulosti pachatele, jsou opravdu natolik spravedliví, že dokáží rozhodnout zcela nezájatě a uložit trest ve výši stanovené pouze pod vlivem těch skutečností, ke kterým mohou přihlížet, byť z opisu trestu vědí, že nebýt zahlazení by mohl být pachateli uložen mnohem přísnější trest. Pro profesi soudce jsou důležité hodnoty, mezi které nepochybně patří i spravedlnost. Dokáží si proto představit, že někteří soudci nemusejí být zcela ztotožnění s tím, že nemohou rozhodnout tak, jak by to bylo spravedlivé vzhledem k trestní minulosti pachatele zaznamenané v rejstříku trestů. Soudce soudu prvního stupně, který by zohlednil při rozhodování zahlazené odsouzení, by zřejmě byl následně pokárán odvolacím soudem a věc by mu byla vrácena k dalšímu řízení. Jsem toho názoru, že zkušenosti soudci se již naučili rozhodovat a ukládat trest oproštěně od rejstříku trestů, ale stejně to pro mě může být složité. Nadto případně, byť třeba i nevědomé zotřvení výše uloženého trestu se dá jistě zahrnout s odlišným odůvodněním pod jinou přitěžující podmínku. Existují však případy, kdy soudci přihlížejí k zahlazeným odsouzením, protože znakem kvalifikované skutkové podstaty např. u trestného činu výtržnictví dle § 358 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku je spáchání činu opětovně. Pro naplnění znaku opětovně postačuje jakékoliv opakované spáchání určitého trestného činu stejným pachatelem bez ohledu na dobu, která uplynula od předchozího činu či od jeho odsouzení, není vyžadováno předchozí pravomocné odsouzení a je bez významu, zda se na předchozí čin vztahuje fikce neodsouzení. Tento uvedený znak však není naplněn, pokud již od spáchání předchozího činu uplynula značně dlouhá doba.⁶² Ani zahlazení odsouzení tedy neznamená úplné zapomenutí na spáchaný trestný čin a může být pachateli následně přičteno k tíži.

4.3.2 Výpis z rejstříku trestů

O výpis z rejstříku trestů si může požádat osoba, které se týká, zpravidla za účelem prokázání své bezúhonnosti jako podmínky pro přijetí do zaměstnání, vydání živnostenského oprávnění apod. Oproti opisu rejstříku trestů se ve výpisu neuvádějí odsouzení, která již byla dle zákona zahlazena, tedy taková, kdy se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.⁶³

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3324- 3325.

⁶³ Zákon č. 269/1994 Sb., zákon o rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, § 13

Je nesporné, že existují povolání, kde je bezúhonnost potřebná. V těch případech by se ovšem měla striktně vyžadovat. Pokud osoba již v minulosti byla odsouzená za přijetí úplatku, pak by neměla mít možnost vykonávat povolání úředníka ve státní správě, nebo pokud byla osoba potrestána za spáchání mravnostního trestního činu, neměla by zřejmě pracovat s dětmi a mládeží. Pokud odsouzený dostal trest ve výměře, na který se vztáhne zahazení odsouzení, potencionální zaměstnavatel se o něm nedoví. K opisu rejstříku trestů zaměstnavatel podle zákona nemá přístup. Právnička a poslankyně Bebarová Rujbrová ovšem sdělila, že „je skutečností, že amnestovaní lidé budou mít čistý trestní rejstřík pro běžná povolání a běžný styk se zaměstnavateli, ale pokud jde o některá choulostivější zaměstnání, např. u policie nebo ve státní správě, lze do jisté míry přihlídnout k profilu člověka. Sice se na něj hledí, jakoby nebyl trestán, ale to, že v minulosti projevil sklony k trestné činnosti, ho diskvalifikuje pro některá povolání, v nichž je větší nárok na osobní bezúhonnost,⁶⁴ “Zákon o rejstřících trestů však takové jednání nedovoluje, opis je možno vydat pouze subjektům uvedeným v tomto zákoně, ne však případným zaměstnavatelům. Je pochopitelné, že některá „choulostivější zaměstnání“ vyžadují jistou charakternost a bezúhonnost člověka, to však není omluvou pro jednání v rozporu se zákonem. Dále také není dán ospravedlnitelný důvod k tomu, aby byli zvýhodňováni státní zaměstnavatelé oproti soukromým zaměstnavatelům, když např. ředitel soukromé školy má stejný zájem na charakternosti a bezúhonnosti svých učitelů jako ředitel školy státní.

4.4 Recidiva

Poslední Klausova amnestie vedla dle informací poskytnutých Vězeňskou službou ČR k propuštění 6.443 osob z věznic,⁶⁵ avšak nepodmíněný trest byl prominut 19.820 lidem, tedy více než 13.000 lidí nenastoupilo k výkonu uloženého trestu nebo se jednalo o podmíněčně propuštěné osoby, kterým prozatím neuplynula zkušební doba.⁶⁶ Podstatnou otázkou by tedy mělo být, zda odpouštět výkon trestu osobám, které se úmyslně vyhýbaly nástupu trestu. Domnívám se, že smyslem amnestie není promíjet trest osobám, které se vyhýbají nástupu trestu, ale uvědomuji si, že by bylo značně obtížné v praxi odlišit tyto osoby od osob, které ještě neměly reálnou možnost do věznic nastoupit, jelikož tento úkon nezávisí pouze na jejich vůli.

⁶⁴ FRANTOVÁ, L. *Ještě jedno překvapení Klausovy amnestie. Ukázal na něj ministr.* [online]. Parlamentnilisty.cz, 3. dubna 2013 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/vlada/Jeste-jedno-prekvapeni-Klausovy-amnestie-Ukazal-na-nej-ministr-267715>>.

⁶⁵ Vězeňská služba České republiky. *Informace k amnestii.* [online]. Vscr.cz, 4. března 2013 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/amnestie-1681/>>.

⁶⁶ DUŠEK, L. *Výročí amnestie v číslech.* [online]. Jinepravo.blogspot.cz, 7. ledna 2014 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/vyroci-amnestie-v-cislech.html>>.

Znamenalo by to bezpochyby další nárůst administrativní a kontrolní činnosti již tak zatěžovaných soudů.

Co však vnímám jako větší problém, je skutečnost, že mnoho z amnestovaných odsouzených svou novou možnost na bezúhonný a řádný život nevyužilo. Podle Hany Löffelmannové, mluvčí Vězeňské služby, evidují statistiky k 22. 12. 2014 již 1.498 staronových vězňů čili recidivistů, což je 23 % z celkového počtu 6.443 propuštěných vězňů.⁶⁷ Recidiva neboli zpětnost je situace, kdy týž pachatel po předchozím pravomocném odsouzení pro spáchání trestného činu spáchá další, nový trestný čin. Tedy nejprve dojde k spáchání prvního trestného činu, kdy soud vysloví vinu obžalovaného, a až následně po nabytí právní moci tohoto rozsudku, pachatel spáchá nový trestný čin. Pokud pachatel spáchá další trestný čin v období mezi vyhlášením odsuzujícího rozsudku za první trestný čin a nabytím právní moci tohoto rozsudku, jedná se o nepravou recidivu.⁶⁸ Po amnestii Václava Havla v roce 1990 byla recidiva ještě mnohem vyšší, zhruba poloviční.⁶⁹ Jak je vidno, mnoho z propuštěných amnestovaných vězňů se nedokáže začlenit nazpět do společnosti, žít řádný život a nepáchat další trestnou činnost. Nutno však podotknout, že ani samotný stát není bez viny, když jim neposkytuje dostatečnou pomoc při navrácení do běžného života. Pokud má daná osoba dostat druhou šanci a možnost začít znovu od začátku, měla by ji dostat tak, aby ji byla schopna využít a také aby to vůbec bylo reálně možné.

4.5 Prodloužení zkušební doby

Na další problém, který může nastat v budoucnu v návaznosti na amnestijní rozhodnutí, upozornil ve svém článku Ivan Bernátek. Rozhodnutí o amnestii může stanovit pouze zmírnění některých nepodmíněných trestů odnětí svobody, kdy dojde k prominutí trestu s podmínkou, že se osoba v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení nedopustí dalšího trestného činu. Potíž nenastane, pokud byl odsouzený podmíněně propuštěn před účinností vyhlášené amnestie a již mu uplynula zkušební doba podmíněného propuštění. Soud bude rozhodovat primárně o osvědčení či neosvědčení. V případě rozhodnutí soudu o osvědčení odsouzeného ve zkušební době se jej amnestie nedotkne. Pokud však soud rozhodne, že se odsouzený ve zkušební době neosvědčil, bude soud rozhodovat o použití amnestie vůči této osobě.

⁶⁷ TŘEČEK, Č. *Po Klausově amnestii se do vězení vrátila „jen“ čtvrtina propuštěných*. [online]. Zpravy.idnes.cz, 27. prosince 2014 [cit. 3. ledna 2016]. Dostupné na: <http://zpravy.idnes.cz/ctvrtina-amnestovanych-je-zpet-ve-vezeni-flq-/krimi.aspx?c=A141227_111334_krimi_cen>.

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 341.

⁶⁹ TŘEČEK, Č. *Po Klausově amnestii se do vězení vrátila „jen“ čtvrtina propuštěných*. [online]. Idnes.cz, 27. prosince 2014 [cit. 3. ledna 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/ctvrtina-amnestovanych-je-zpet-ve-vezeni-flq-/krimi.aspx?c=A141227_111334_krimi_cen>.

Problém však nastane v situaci, kdy byl odsouzený podmíněně propuštěn před účinností vyhlášené amnestie, ale zkušební doba uplyne až poté. Pokud vyjdeme z předpokladu, že amnestijní rozhodnutí má přednost, bude soud při splnění podmínek rozhodovat o použití amnestie na tohoto odsouzeného. Podmínka nespáchání dalšího trestného činu ve lhůtě pro zahlazení odsouzení fakticky znamená nejen prodloužení lhůty pro osvědčení (zkušební doby), ale také pro zahlazení trestu.⁷⁰ Soud zahladí odsouzení dle § 105 odst. 1 trestního zákoníku tehdy, pokud odsouzený vedl řádný život nepřetržitě po stanovenou dobu, která je odvislá od výše uloženého trestu. V některých případech to může znamenat prodloužení o několik let, a proto by měly být podrobně zjišťovány veškeré důsledky amnestie. Příkladem může být situace, kdy odsouzenému byl uložen trest odnětí svobody převyšující jeden rok, tedy minimální doba, po kterou musí vést odsouzený řádný život, činí pět let. Amnestie tedy může vést ke zhoršení postavení určité skupiny amnestovaných osob, což je ve zjevném rozporu s účelem amnestie jakožto aktu milosrdenství.

⁷⁰ BERNÁTEK, Ivan. Několik poznámek k amnestii prezidenta republiky z 1. 1. 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 51- 52.

5 Předcházení a zmírňování negativních dopadů amnestií

5.1 Návrhy de lege ferenda

5.1.1 Zrušení abolicie

Inspiraci pro možnou úpravu abolicie lze nalézt ve slovenské úpravě institutu amnestie. Řešením by bylo de lege ferenda omezit či úplně zrušit toto právo prezidenta.⁷¹ Ve Slovenské republice již právo prezidenta udělovat amnestii ve formě abolicie bylo zrušeno ústavním zákonem č. 90/2001 Z. z., kterým se mění a doplňuje Ústava Slovenské republiky č. 460/1992 Zb., ve znění pozdějších předpisů.⁷² Vyřešily by se tímto krokem problémy spojené s podstatným zásahem moci výkonné do moci soudní, trestná činnost by byla objasněna náležitým způsobem a amnestií by se opravdu odpouštěly pouze spáchané a dokázané trestní činy. Na druhou stranu je však nutno brát v potaz důležitost právní jistoty, dodržovat zásadu rychlosti a orgány činné v trestním řízení by měly projevovat co největší snahu k rychlému vyřešení trestních řízení.

Domnívám se však, že existují jiné možné kompenzace a nástroje, jak se bránit proti nepřiměřené délce trestního řízení, které jsem zmiňovala v předchozí kapitole, a proto by mělo být odborníky podrobně prodiskutováno, zda tuto formu amnestie opravdu nezrušit, či přinejmenším omezit. V případě zachování tohoto privilegia prezidenta republiky by podle mého názoru měly mít orgány činné v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“), především soudci a státní zástupci, možnost připomínkovat připravované znění amnestie. Pokud prezident konzultuje a připravuje amnestii pouze s vybranými poradci, kteří se však s praktickým prováděním amnestie nikdy nemuseli setkat, tak tito zřejmě nedokáží náležitě a pečlivě zvážit veškeré možné následky, které mohou z amnestie vyplynout, navíc nejsou odpovědní za znění amnestie a v některých případech i nedohledatelní jako poradci. Nepochybně se jedná o právo prezidenta, ale pokud si již nechá pomáhat a vypracovávat obsah amnestie rádci, měly by to být povolané, zkušené a způsobilé osoby. Soudci jsou ti, kteří rozhodují o účasti konkrétních osob na amnestii, tedy ji aplikují v praxi, mají mnohem více zkušeností a patřičné vzdělání, proto se domnívám, že by také byli nejpopovolanějšími konzultanty k přípravě amnestie. S jejich pomocí by také došlo k odstranění případných výkladových a jiných problémů a předešla příprava

⁷¹ BICKO, Milan. Porovnanie právnej úpravy amnestie v podmienkach Slovenskej a Českej republiky a spoločenský dopad amnestie č. 1/2013 prezidentov Slovenskej a Českej republiky. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 57.

⁷² Ústavní zákon č. 90/2001 Z. z., provedl změnu čl. 102 odst. 1 písm. j) Ústavy Slovenské republiky, kterou bylo zrušeno právo prezidenta udělovat amnestii ve formě abolicie.

OČTŘ by umožnila také rychlé, bezprůtahové rozhodování dle § 368 trestního řádu a následného propuštění příslušných vězňených osob na svobodu. Podle mého soudu amnestijní rozhodnutí ze dne 1. 1. 2013 nebylo pečlivě a náležitě vypracováno a zváženo, čemuž krom všech výkladových a dalších problémů nasvědčují také formální a stylistické nedostatky v textu, např. označování číselných údajů střídavě číslovkou a slovem, a to i v jedné větě.

5.1.2 Připomínkování připravovaného znění amnestijního rozhodnutí

Chybějící lhůta pro vydání rozhodnutí o použití amnestie dle § 368 trestního řádu dle mého názoru ztěžuje situaci především samotným trestním soudcům, kteří jsou z tohoto důvodu vázáni obecnou zásadou rozhodování rychle a bez průtahů. Jak jsem uvedla v třetí kapitole, účinnost amnestijního rozhodnutí nastane uveřejněním ve Sbírce zákonů, konkrétně amnestie ze dne 1. 1. 2013 byla vyhlášena dne 1. 1. 2013, její účinnost nastala již dne 2. 1. 2013 a k tomuto dni by měly být propuštěny z výkonu trestu nebo z vazby všechny osoby, na které se účinky amnestie vztáhly. Soudci však musejí projít spisy vězňených osob a rozhodnout o tom, zda se na ně amnestijní rozhodnutí vztahuje či nikoliv. V případě, že se soudci dozvědí o znění amnestie až při jejím vyhlášení, mají čas pro učinění rozhodnutí dle § 368 trestního řádu do její účinnosti. Jejich povinnosti je rozhodnout bez průtahů a jakékoliv omezování svobody osoby bez legitimního důvodu již může vést k odpovědnosti státu. Osoba ve výkonu trestu či ve vazbě, na niž se amnestie vztahuje, má být propuštěna na svobodu neprodleně po účinnosti amnestie, jelikož legitimní důvod pro uvěznění odpadl touto účinností. Problémem je, že v případě nedostatku času k přípravě a při velkém množství potencionálních účastníků amnestie se nemusí vědět ke dni účinnosti amnestie, na které osoby se vztáhne, a tedy kdo má být propuštěn. Rozhodování soudců může být ještě navíc ztíženo případnými výkladovými problémy. Práce pod velkým tlakem a v časové tísně pak může vést k pochybením. Nejlepším řešením by dle mého názoru byla konzultace připravovaného znění amnestie s povolányi osobami, se soudci a státními zástupci, čímž by se mohlo zabránit výkladovým a dalším problémům v praxi. Pokud by připomínkování nebylo povoleno, OČTŘ by měly mít přinejmenším možnost seznámit se s přípravami amnestie; pokud jsou označeny jako tajná informace, tak by tuto příležitost měli mít alespoň soudci a státní zástupci s příslušným povolením, čímž by se vyřešil alespoň problém časové tísně. Jak jsem uváděla v první kapitole, dříve bývalo zvykem rozeslat znění amnestie OČTŘ v předstihu, aby se mohly bez zbytečných problémů a v poklidu připravit veškeré podklady pro následné rozhodování soudců. Domnívám se, že i jen předchozí možnost seznámit se s obsahem amnestie, byť bez možnosti domoci se případných změn, by ulehčila práci všem zúčastněným osobám. V situaci, kdy se OČTŘ dozví

o obsahu amnestie až při jejím vyhlášení a účinnost je stanovena již na následující den, rozhodnout o použití amnestie bezodkladně ve všech případech může být velkým problémem.

5.1.3 Rozhodnutí ve věci samé o návrhu odsouzeného/obviněného

Neformální vyrozumění odsouzeného/obviněného ohledně nevztažení účinků amnestie na jeho osobu se jeví jako nedostatečné s ohledem na právní jistotu, nemožnost napadení tohoto vyrozumění, resp. postupu opravnými prostředky za účelem jeho nápravy a nejednotnost rozhodovací praxe soudů. Řešením by bylo zakotvení povinnosti soudců rozhodnout o návrhu odsouzeného/obviněného kterým se domáhá určení, že je účasten amnestie.⁷³ Rozhodnutí ve věci samé, neboli meritorní rozhodnutí o takovém návrhu by zaručilo odsouzenému možnost jeho napadnutí opravnými prostředky za účelem případné nápravy. Vzhledem k možným výše zmíněným časovým, výkladovým a dalším problémům nelze vyloučit situaci, že soud rozhodne chybně o nevztažení amnestie na konkrétního obviněného a bez možnosti podat běžný opravný prostředek by jeho situace byla značně komplikovaná. Ustanovení § 368 trestního řádu hovoří o učinění deklaratorního rozhodnutí o účasti a míře účasti osoby na amnestii. Znění tohoto ustanovení nevylučuje možnost vydání negativního rozhodnutí, podle mého názoru stanoví učinění rozhodnutí jak pozitivního, tak negativního, ale jak jsem uváděla v podkapitole 3. 1. 2. s názvem - Agraciace, v soudní praxi se negativní rozhodnutí zpravidla nevydává. Rozhodnutí ve věci samé se sebou nese nepochybně další důsledky, jako např. doručování opisu rozhodnutí osobě oprávněné podat opravný prostředek do vlastních rukou dle § 64 písm. b) trestního řádu, které je mnohem přísněji regulováno než v případě neformálního vyrozumění, nebo náležitosti ohledně formy i obsahu, a proto by si soudci tímto rozhodnutím přidělávali další práci. Mám však za to, že pokud se odsouzený domáhá vydání výroku, že se na něj amnestijní rozhodnutí vztahuje, mělo by o tom být rozhodnuto meritorním způsobem.

5.2 Zaměstnávání propuštěných osob

Odsouzení, kteří řádně vykonali svůj trest, mají záznam v rejstříku trestů, což jim velmi často znemožňuje možnost ucházet se o zaměstnání, resp. ucházet se mohou, ale nebudou přijati pro nesplnění podmínek a přednost přirozeně dostanou netrestaní uchazeči. Odsouzený nemá práci, tedy zřejmě ani žádné peníze, a v situaci, kdy na jeho příchod z vězení nečeká jeho rodina, je zpravidla odkázaný na žebrání, stane se bezdomovcem nebo v horším případě si započne opatřovat peníze nelegálními způsoby.

⁷³ GRÍVNA, Tomáš, ŘÍHA, Jiří. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 2, s. 30.

Možným řešením této nežádoucí situace by bylo vytvoření nabídky pracovních míst pro tyto lidi státem, popř. státní podpora organizací, firem nebo zaměstnavatelů, kteří by trestané osoby zaměstnávali. Aktuální praxe je taková, že mnohé např. stavební firmy zaměstnávají osoby bez uzavření pracovního poměru a vyhýbají se tak finanční zátěži plynoucí z povinnosti zaměstnavatele hradit zdravotní a sociální pojištění. Porušením zákona je rovněž často používaný tzv. „Schwarz systém“, kdy jsou tyto zaměstnanci formálně živnostníky.

Pokud by stát vytvořil vhodný motivační systém pro tyto zaměstnavatelské subjekty a zainteresoval je na zaměstnávání osob po výkonu trestu, zamezil by na jedné straně výše uvedenému nelegálnímu jednání a zároveň by usnadnil reintegraci trestaných osob do běžného života. Domnívám se, že by tento systém mohl být přínosný i za předpokladu, že by výše peněžních pobídek odpovídala či i lehce převyšovala vynaložené mzdové odvody.

Stát by sice musel vynaložit peníze na poskytování finančních pobídek firmám, ale tyto osoby by se mohly začlenit nazpět do společnosti, což je však nepochybně záležitostí a odpovědností státu. Nadto by se jistě jednalo o mnohem menší finanční výdaje než v případě trestního řízení a následného odsouzení osoby, když dle statistiky Vězeňské služby v roce 2014 činil průměrný denní náklad za celou Vězeňskou službu na jednoho vězně 1.221,- Kč, tedy více než 36.000,- Kč měsíčně.⁷⁴ Dle zákona o trestu odnětí svobody⁷⁵ jsou odsouzení povinni pracovat, avšak Vězeňská služba ČR není schopna zajistit dostatek pracovních míst pro všechny odsouzené. Pokud odsouzený nezaviněně nepracuje, není povinen platit za pobyt ve věznicí, a pokud pracuje, tak částka činí 50 Kč na den.⁷⁶ To znamená, že i v případě, kdy osoba pracuje, je ve značném nepoměru jí placená částka ke skutečným nákladům. Neuhrazené pohledávky za vězni nebo propuštěnými vězni jsou sice Vězeňskou službou vymáhány, ale solventnost těchto osob je zpravidla nulová a nadto není nejlepším začátkem pro jejich život na svobodě velká zadluženost.⁷⁷ Dle mého názoru tedy zajištění práce bývalým vězňům alespoň za minimální mzdu může pomoci nejen jim samotným k začlenění se do společnosti, k vedení řádného života, ale také to ušetří České republice mnoho finančních prostředků, které bude moci využít k potřebnějším účelům.

⁷⁴ Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Statistická ročenka 2014 Vězeňské služby České republiky. Č.j. VS 58/007/008/2015-50/SPR/430, s. 28, [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Rocenka_2014.pdf>.

⁷⁵ Zákon č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. § 28

⁷⁶ DRÁPAL, J. *Poplatky ve vězenvství*. [online]. Jinepravo.blogspot.cz, 22. prosince 2014 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/12/poplatky-ve-vezenvstvi.html>>.

⁷⁷ DLOUHÁ, P. *Za co nás trestáš? Vězení stojí miliardy ročně. Všechny kromě vězňů*. [online]. Penize.cz, 22. Května 2014 [cit. 7. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.penize.cz/statni-rozpocet/286071-za-co-nas-trestas-vezeni-stoji-miliardy-rocne-vsechny-krome-veznu>>.

6 Praktický výzkum – Dotazník

Za účelem většího přínosu a zhodnocení mé práce jsem se rozhodla doplnit teoretickou část diplomové práce o část praktickou, a proto jsem připravila po konzultaci s trestní soudkyní z Okresního soudu v Benešově dotazník s deseti tvrzeními, které se hodnotí ve škále dle míry souhlasu dotazované osoby s daným tvrzením. Jednotlivá tvrzení jsem volila a identifikovala v návaznosti na poznatky, zjištěné při přípravě a psaní teoretické části, jež považuji za zajímavé či kontroverzní a o kterých by se dle mého názoru mělo více diskutovat. V závěru teoretické části práce jsem předložila některé návrhy k řešení aktuální situace na poli amnestie. Považovala jsem za vhodné zjistit názory kvalifikovaných osob, tedy trestních soudců a státních zástupců, které se s amnestií reálně setkávají a které pokládám za ty nejpopovolanější k hodnocení institutu amnestie a jeho potřebnosti.

Z těchto důvodů jsem rozeslala dotazníky s žádostí o vyplnění na správu, případně na podatelny okresních a krajských soudů a státních zastupitelství. Jako výzkumnou metodu jsem zvolila kvantitativní výzkum formou elektronických google dotazníků, avšak následně jsem zjistila, že je přístup k odkazu na dotazník z justiční sítě blokován Ministerstvem spravedlnosti. Žádosti jsem tedy doplnila o dotazníky vytvořené v Microsoft Wordu s odkazem na moji emailovou adresu s vědomím, že toto ztížení a zpomalení může vést k tomu, že zaneprázdnění soudci a státní zástupci nebudou ochotni dotazníky takto vyplnit a odeslat mi je nazpět s přiznáním autorství. Mé obavy se však ukázaly jako liché, zájem a ochota mě příjemně překvapily, čímž se potvrdilo také to, že amnestie je vhodně zvolené téma diplomové práce, jelikož je to stále aktuální, rozporuplný, emoce a debaty vzbuzující institut. V souhrnu jsem obdržela šestatřicet odpovědí od soudců a dvaadesát odpovědí od státních zástupců. Čtrnáct soudců a deset státních zástupců dotazník vyplnilo formou online dotazníku, ostatní poslali vyplněné dotazníky emailem. Z většiny soudů a státních zastupitelství, jež mi odpověděly, byl zaslán jeden dotazník jako reprezentativní vzorek, ale v několika případech mi přišel dotazník od všech příslušných osob z jedné instituce. Někteří soudci/státní zástupci krom zaškrtnutí zvolených odpovědí doplnili své odpovědi o poznámky a připomínky k amnestii, což jsem velmi ocenila jako pomoc při psaní samotné práce. Nicméně pět okresních státních zastupitelství, konkrétně v Karviné, Kolíně, Nymburku, Olomouci a v Pardubicích, mi připsem sdělilo, že není v jejich kompetenci se vyjadřovat, hodnotit či komentovat amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky. S potěšením konstatuji, že ostatní instituce stejný názor neměly, některé instituce sice neodpověděly vůbec, ale valná část byla překvapivě velmi ochotna mi poskytnout

tuto součinnost; domnívám se, že obdržené množství responsí je více než dostačující, má značnou výpovědní hodnotu a je kvalitním podkladem pro provedení výzkumu.

Vzorový dotazník, seznam obeslaných institucí a grafy jsou uvedeny jako přílohy této práce. S ohledem na rozsah diplomové práce nemohu rozebírat veškerá hlediska a analyzovat celkově např. územní členění, což bych ani relevantně nemohla zohlednit, jelikož některé odpovědi byly zaznamenány online, tedy nedohledám odesílatele. Primárním členěním je profese, tedy porovnání odpovědí soudců versus státních zástupců. Odpovědi státních zástupců je téměř dvojnásobně více, a proto jsem v tabulkách porovnávala procentuálně zastoupení jednotlivých odpovědí, abych zjistila případné odlišnosti mezi názory státních zástupců a soudců trestních úseků. Veškeré údaje, které dále uvádím, se vztahují k osobám, které na dotazník reagovaly formou jeho vyplnění, tedy slovem „všichni“ mám na mysli všechny ve vztahu k navraceným dotazníkům.

Prvním výraznějším rozdílem mezi názory těchto dvou skupin bylo tvrzení číslo 2 ohledně zrušení abolicie. Soudci se rozdělili na dvě skoro stejně velké skupiny, kdy jedna by toto právo prezidenta zachovala, přičemž druhá nikoli. U státních zástupců však již lehce převažoval názor, že by abolicie měla být zrušena. Jak je vidno, názory ohledně zachování tohoto privilegia se liší a jednoznačně nelze říct, že by se kvalifikované osoby shodly na jeho zrušení. Nicméně třetina soudců i státních zástupců vyslovila názor, že by zcela souhlasila se zrušením abolicie; k tomuto názoru se přikláním také já.

Více než 90 % státních zástupců se klonilo k názoru, že příliš rozsáhlá amnestie znamená maření práce orgánů činných v trestním řízení, „pouze“ 66 % soudců bylo téhož názoru. Tento rozdíl je zřejmě dán tím, že amnestie přidělá více práce spíše státním zástupcům, protože do doby jejího vyhlášení dozorovali přípravné řízení, mnohdy složitě shromažďovali důkazy a spolupracovali s Policií ČR. Soudci rozhodují o vztažení amnestie na konkrétní osobu, což v případě rozsáhlé amnestie dotýkající se tisíců osob dle mého mínění zabere také velmi mnoho času, ale státní zástupci mají mnohdy více práce a problémů s obviněnými, musejí zajistit důkazy a prokázat vinu, přípravná řízení se mohou táhnout dlouhé měsíce i roky.

Tvrzení číslo 5 týkající se toho, zda je obtížné nepřihlížet k předchozím zahlazeným odsouzením, bylo téměř dvěma třetinami trestních soudců označeno nesouhlasně, tedy že pro ně není obtížné přihlížet k zahlazeným odsouzením, která se vykazují v opise z rejstříku trestů. Jedna soudkyně k této otázce připsala, že se dá přihlížet, např. dle § 39 odst. 1 trestního zákoníku. Toto ustanovení zakotvuje hodnocení osoby pachatele, ale i po prostudování různých komentářů k tomuto paragrafu jsem stále toho názoru, že k předchozímu zahlazenému odsouzení se přihlížet nesmí. Státní zástupci se naopak taktéž v téměř dvou třetinách klonili

k názoru, že povinnost nepřihlížet je obtížná. V tomto případě jsou zřejmě povolanejší soudci, jelikož provádějí hodnocení pachatele a rozhodování o vině a trestu, přičemž disponují opisem rejstříku trestů, nicméně státní zástupce navrhuje druh a výši trestu, kde by měl také zohlednit zahlazené odsouzení, takže jsou dle mého názoru také kompetentní k tomuto vyjádření. Osobně se domnívám, že nepřihlížení je obtížné především v začátcích, s plynutím času se člověk již ztotožní s touto povinností, ale nepochybně mohou nastat situace, kdy tato povinnost bude soudce více iritovat než jindy, např. právě v případě zahlazení odsouzení amnestií.

S tvrzením týkajícím se stanovení osmileté hranice jako nepřiměřené doby trvání trestního stíhání zcela nesouhlasilo více než 55 % soudců i státních zástupců, ale ve spojení s možností „spíše nesouhlasím“ zastává negativní stanovisko více než 80 % státních zástupců, přičemž u soudců jich bylo 69 % a více než pětina soudců zvolila možnost „spíše souhlasím“, z čehož plyne, že soudci nebyli natolik striktně postaveni proti stanovení této konkrétní hranice v amnestii ze dne 1. 1. 2013.

Posledním markantnějším rozdílem byly také volené odpovědi u posledního tvrzení, zda amnestie ze dne 1. 1. 2013 byla příliš rozsáhlá. Názor, že tato amnestie rozsáhlá byla, sdílelo 90 % státních zástupců, pouze dva státní zástupci zvolili možnost „spíše nesouhlasím“ a možnost „zcela nesouhlasím“ nezvolil žádný. Naproti tomu soudci nebyli natolik vyhranění proti této amnestii, resp. za příliš rozsáhlou ji považuje téměř 60 % soudců, zhruba pětina soudců již s tímto tvrzením spíše či zcela nesouhlasí a další pětina zvolila odpověď „nemám názor“. Z reakcí státních zástupců jsem vyzorovala značný odpor k této poslední vyhlášené amnestii, několik z nich mi sdělilo, že jim ještě v současnosti tato amnestie přiděluje práci, neustále řeší případy propuštěných vězňů či recidivistů.

Názorové odlišnosti napříč profesemi se tedy vyskytly, ale celkově nebyly zjištěny přílišné výkyvy v zastoupení jednotlivých odpovědí u každého tvrzení. Domnívám se, že spíše záleží na konkrétní osobnosti dotazovaného, než na jeho profesi. Mírná menšina soudců i státních zástupců je toho názoru, že amnestijní systém v ČR je v dnešní době stále potřebný a že by mělo být právo prezidenta republiky udělovat amnestii nadále zachováno. Respondent, který je zcela toho názoru, že amnestie není v dnešní době potřebná, převážně odpovídal na následující otázku tak, že by abolice měla být zrušena. Vzhledem k poslední amnestii, kterou pravděpodobně téměř všichni dotazovaní soudci a státní zástupci zažili ve své profesní kariéře, jsem se domnívala, že bude převažovat názor ohledně nepotřebnosti amnestie, či přinejmenším zrušení abolice, čemuž odpovídaly i prvotní dotazníky, které jsem obdržela. Následně se však skóre více méně vyrovnalo, soudci i státní zástupci se názorově rozdělili téměř na polovinu. V závěru sice lehce převažuje názor, že by měl být institut amnestie nebo alespoň aboliční právo

zrušeno, nicméně se nedá jednoznačně konstatovat, že by dle kvalifikovaných osob k tomuto mělo dojít. Naopak se najde dost zastánců amnestie, z čehož plyne, že tento institut má v dnešní době v ČR stále místo a není pouhým přežitkem z dřívějších dob.

S připomínkováním připravovaného znění amnestie by souhlasily téměř dvě třetiny soudců a státních zástupců a někteří mi sdělili, že nesouhlasí s připomínkováním pouze proto, že nesouhlasí s celým institutem amnestie. Na základě těchto závěrů se domnívám, že mnou navrhované připomínkování příprav amnestie by bylo vhodné a nápomocné. Dále pak téměř čtyři pětiny soudců a státních zástupců nepovažují prominutí trestu s podmínkou, že osoba po určité době nespáchá další trestný čin, za dostatečnou prevenci proti páčání další trestné činnosti, tedy je zjevné, že vzhledem k tomu, že se článek amnestie tohoto znění vztáhne hlavně na bagatelní trestnou činnost, tato podmínka nezabrání pachatelům spáchat trestný čin opětovně. Soudci a státní zástupci se v naprosté většině shodli také v tom, že obecné stanovení konkrétní hranice nepřiměřené doby trvání trestního stíhání je nežádoucí, protože velmi dobře vědí, že každý případ je specifický a musí se posuzovat dle konkrétních okolností, a tedy toto obecné určení hranice nikdy nemůže být vhodné ve všech případech, na které se vztáhne, s čímž se také ztotožňuji.

Pokusila jsem se rovněž vytvořit tabulky s odpověďmi jednotlivých soudců a státních zástupců dle jejich místní příslušnosti za účelem rozlišení možných rozdílných názorů dle oblasti, ve které působí, ale možnost identifikace všech respondentů byla bohužel omezena. Nicméně každý soudce a každý státní zástupce je osobnost s vlastním názorem, který se často neshoduje s názory jeho kolegů, přesto jsem několik markantnějších rozdílů našla. Vybrala jsem dotazníky z obvodů pěti Krajských státních zastupitelství a tří Krajských soudů, kdy kritériem byla nejen nejvyšší četnost responsí, ale i také jejich regionální umístění napříč Českou republikou. Soudci z obvodu Krajského soudu v Ostravě zcela souhlasí s tvrzením, že amnestie již není potřebná a abolicie by měla být zrušena, na druhou stranu soudci z obvodu Krajského soudu v Brně amnestii považují za spíše potřebnou a převážně nesouhlasí se zrušením amnestie. Státní zástupci z obvodu Krajského státního zastupitelství v Ostravě nejsou natolik vyhranění, lehce dokonce převažuje názor, že amnestie je stále spíše potřebná, současně však také o několik procent převažuje názor, že by aboliční právo prezidenta mělo být zrušeno. Téměř identický názor mají státní zástupci z obvodu Krajského státního zastupitelství v Brně.

Soudci obvodu Městského soudu v Praze nemají potíže nepřihlížet k zahlazeným odsouzením, ale soudci brněnského krajského obvodu, krom jediného, již tuto povinnost považují za spíše obtížnou. S tvrzením, že obecné stanovení konkrétní hranice nepřiměřené doby trvání trestního stíhání je žádoucí, nesouhlasí všichni soudci z obvodu Krajského soudu

v Ostravě, Praze a v Plzni a také státní zástupci z obvodu Krajského státního zastupitelství v Brně. V brněnském obvodu je však nejméně 40 % soudců opačného názoru, stejně jako státních zástupců z plzeňského obvodu. Jak plyne z výše popsaného, objevují se rozdíly mezi kraji, avšak soudci nesdílejí vždy stejný názor jako státní zástupci ze stejného kraje, tedy se nedá dospět ani k závěru, že by např. vyšší míra kriminality v kraji měla vliv na názor kvalifikovaných osob na amnestii, resp. najdou se tvrzení ohledně amnestie, na které mají jiný pohled státní zástupci a soudci.

7 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala amnestií, tradičním privilegiem panovníků, které je však i v dnešní době vysoce aktuálním tématem, což jsem se snažila v této práci prokázat. Samotná právní úprava čítající pouze několik ustanovení je velmi strohá, odborných knižních zdrojů je pomálu, existují spíše jen články v odborných časopisech, z povahy věci spíše kratší, což vede k závěru, že toto téma není vyčerpávajícím způsobem zpracováno, proto se domnívám, že má diplomová práce komplexněji shrnující amnestii, doplněná o identifikování problematických kolizních situací, návrhů *de lege ferenda* a především praktickou část, je vhodně zvolená i přínosná.

V teoretické části práce jsem se nejprve zabývala krátkým historickým exkursem do dějin na našem území, kde jsem porovnávala jednotlivé vyhlášené amnestie a především důvody, pro které byly vyhlašovány, za účelem zjištění, co může být ospravedlnitelným důvodem pro udělení amnestie, který by byl veřejně, ať už odborníky či laiky, bez debat přijat. Těmito důvody byly především mimořádné situace ve státě a válečné, zdravotní a jiné humanitární důvody nebo drobná trestná činnost. V komparaci s poslední vyhlášenou amnestií vyplynulo, že tato byla oproti dřívějším značným excesem, co se týče jejího rozsahu, který nebyl dostatečně a náležitě obhájen.

Následující kapitola spočívala v definování amnestie a jejích forem, na které navázala kapitola věnována již konkrétním problematickým situacím, které v souvislosti s vyhlášením amnestie mohou nastat a také často nastaly. Nejasnosti ohledně amnestie jsou způsobeny rovněž nedostatečnou zákonnou úpravou, a proto jsem se v závěrečné kapitole teoretické části pokusila navrhnout její možné změny či úpravy.

Začlenění dotazníku rozeslaného na soudy a státní zastupitelství hodnotím jako velmi přínosný krok, protože se mi podařilo získat poměrně velké množství responsí, které potvrzuje stálý a aktuální zájem odborné veřejnosti o téma amnestie. Rozsáhlá amnestie z 1. 1. 2013 ještě stále vzbuzuje diskuze a emoce, ale vzhledem k více než dvouletému odstupu si dle mého názoru odborná veřejnost již vytvořila ustálený názor na tuto problematiku. Tento časový odstup považuji za vhodný, jelikož není tak velký, aby byla amnestie zapomenuta, v praxi se OČTŘ stále setkávají a pracují s tímto rozhodnutím, ale také není příliš malý, což by mohlo vést k emotivnímu a neuváženému sdělování názorů. Z reakcí soudců a státních zástupců vyplynulo, že se jedná o téma, které je mezi nimi stále aktuální a zřejmě ještě dlouho bude, protože s poslední amnestií přicházejí stále do styku, např. z důvodu čl. III, který upravuje

prominutí trestu s podmínkou nespáchání další trestné činnosti v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení.

Z provedeného průzkumu vyplynulo, že se liší názory především na zachování aboličního práva prezidenta republiky a ohledně potřebnosti institutu amnestie v dnešní době v České republice. Lehce převážil názor, že amnestie v dnešní době již není potřebná a abolice by měla být zrušena, ale domnívala jsem se, že výsledky budou mnohem jednoznačnější a nepříliš vyrovnané. Kvalifikované osoby se tedy neshodly na jednoznačné nepotřebnosti amnestie, případně abolice, jelikož se objevili i významní zastánci tohoto institutu, kteří v něm pořád spatřují smysl. Nutno podotknout, že i zastánci amnestie v některých případech považovali amnestii ze dne 1. 1. 2013 za příliš rozsáhlou a mařící práci OČTŘ, avšak si uvědomují, že jedno excesivnější amnestijní rozhodnutí by nemělo vést k úplnému zrušení celého institutu. S tímto závěrem se spíše ztotožňuji, domnívám se, že amnestie má v dnešní době v České republice stále své místo, ale měla by být užívána jen tehdy, kdy pro to jsou dány relevantní důvody, které u poslední amnestie dány nebyly, resp. neodůvodňovaly její značný rozsah. V případě zachování amnestie by bylo dle mého názoru vhodné zavést možnost připomínkování připravovaného znění amnestie kvalifikovanými osobami, které by dle mého názoru zvýšily kvalitu jejího obsahu a odstranily výkladové nejasnosti před jejím zveřejněním.

Na druhou stranu však nespatřuji dostatečně ospravedlnitelný důvod pro zachování aboličního práva, kterým dochází k velmi značnému zásahu moci výkonné do moci soudní, jehož následkem je neobjasnění trestné činnosti. Vzhledem k omezené faktické kontrole prezidentova rozhodnutí spočívající ve formální kontrasignaci a následné nejasné možnosti domoci se změny či zrušení amnestijního rozhodnutí má prezident spolu se svými „nějakými nedohledatelnými poradci“ značnou možnost zneužít svého postavení a touto cestou poškodit zájmy poškozených i řádných občanů, kteří věří, že trestná činnost bude v trestním řízení objasněna a pachatel potrestán. Největším problémem se jeví abolice, jelikož její rozsah je de facto dán neodpovědným prezidentem, kdy následný soudní přezkum je značně nejistý a obtížný. Domnívám se, že soudní přezkum celého amnestijního rozhodnutí je namísto, vždyť i soudní rozhodnutí jsou přezkoumatelná vyšší instancí a v praxi dochází k rušení a změně rozhodnutí prvního stupně. Soudce přitom představuje dle mého názoru nejvyšší záruku spravedlnosti, poněvadž musí splňovat náročné předpoklady pro výkon své funkce. Není mi znám důvod, proč by rozhodnutí prezidenta mělo být takřka nedotknutelné; osoba prezidenta nepředstavuje dostatečnou garanci správného a spravedlivého rozhodnutí a přinejmenším pravomoc vyhlášovat amnestii ve formě abolice by měla být minimálně přezkoumatelná.

Osobně bych se však klonila k závěru inspirovat se slovenskou právní úpravou a zcela zrušit právo prezidenta udělovat amnestii ve formě abolice.

Jak teoretická analýza problematiky amnestie, tak názory odborníků setkávajících se s důsledky amnestie v praxi, prokázaly, že se jedná o aktuální téma, které si zasluhuje kvalifikovanou diskuzi směřující k žádoucím právním změnám. Domnívám se, že by se tato práce mohla stát skromným přínosem v této oblasti.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Monografie, učebnice, komentáře

- BAHYLOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. Praha: Linde, 2010, 1533 s. ISBN 978-80-7201-814-7.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s. ISBN 978-80-7502-044-4.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 864 s. ISBN 978-80-87576-44-1.
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2009, 901 s. ISBN 978-80-7380-140-3.
- KLÍMA, Karel a kol. *Encyklopedie ústavního práva*. 1. vydání. Praha: Aspi, 2007, 776 s. ISBN 978-80-7357-295-2.
- MAREČKOVÁ, L. *Milosti: ohnisko lidství v trestním právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2007, s. 368, ISBN 978-80-200-1537-2.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II § 157- 314s*. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1899-3730, ISBN: 978-80-7400- 465- 0.

8.2 Příspěvky ve sborníku

- PAVLÍČEK, VÁCLAV. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In: MUSIL, Jan, VANDUCHOVÁ, Marie. *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 150 – 166, ISBN 80-85963-68- x.

8.3 Odborné články

- BERNÁTEK, Ivan. Několik poznámek k amnestii prezidenta republiky z 1. 1. 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 49 – 52.
- BICKO, Milan. Porovnanie právnej úpravy amnestie v podmienkach Slovenskej a Českej republiky a spoločenský dopad amnestie č. 1/2013 prezidentov Slovenskej a Českej republiky. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 53 – 57.
- GRIVNA, Tomáš, ŘÍHA, Jiří. Amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 vyhlášená pod č. 1/2013 Sb. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 2, s. 29 – 42.

- KOUDELKA, Zdeněk. *Amnestie. Trestní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, č. 3, s. 10 – 18.
- PAVLÍK, Jiří. Aboliční ustanovení amnestií v letech 1918 až 2013. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 30 – 48.
- POSPÍŠIL, Ivo, POPOVIČOVÁ, Lenka. Excesivní délka trestního řízení jako důvod pro jeho zastavení: prezidentská fikce a soudní realita. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, č. 2, s. 10 – 17.
- ŠTURMA, P. Amnestie z pohledu mezinárodního práva. *Bulletin České společnosti pro mezinárodní právo*. Číslo 1-2, ročník II. leden- červen 2013, s. 7 – 8.

8.4 Internetové zdroje

- DLOUHÁ, P. *Za co nás trestáš? Vězení stojí miliardy ročně. Všechny kromě vězňů*. [online]. Penize.cz, 22. Května 2014 [cit. 7. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.penize.cz/statni-rozpocet/286071-za-co-nas-trestas-vezeni-stoji-miliardy-rocne-vsechny-krome-veznu>>.
- DRÁPAL, J. *Poplatky ve vězenství*. [online]. Jinepravo.blogspot.cz, 22. prosince 2014 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/12/poplatky-ve-vezenstvi.html>>.
- DUŠEK, L. *Výročí amnestie v číslech*. [online]. Jinepravo.blogspot.cz, 7. ledna 2014 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/01/vyroci-amnestie-v-cislech.html>>.
- *Důvodová zpráva k návrhu na změnu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavní zákonů* [online]. Psp.cz, 23. května 2013 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na:<<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=80894>>.
- FRANTOVÁ, L. *Ještě jedno překvapení Klausovy amnestie. Ukázal na něj ministr*. [online]. Parlamentnilisty.cz, 3. dubna 2013 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/vlada/Jeste-jedno-prekvapeni-Klausovy-amnestie-Ukazal-na-nej-ministr-267715>>.
- Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, *Statistická ročenka 2014 Vězeňské služby České republiky*. Č. j. VS 58/007/008/2015-50/SPR/430, s. 28, [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statisticky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Rocenka_2014.pdf.

- TŘEČEK, Č. *Po Klausově amnestii se do vězení vrátila „jen“ čtvrtina propuštěných.* [online]. Zprávy.idnes.cz, 27. prosince 2014 [cit. 3. ledna 2016]. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/ctvrtina-amnestovanych-je-zpet-ve-vezeni-flq-/krimi.aspx?c=A141227_111334_krimi_cen.
- Vězeňská služba České republiky. *Informace k amnestii.* [online]. Vscr.cz, 4. března 2013 [cit. 28. prosince 2015]. Dostupné na <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/amnestie-1681/>.

8.5 Právní předpisy

- Nařízení Národního výboru československého ze dne 5. 11. 1918, uveřejněné pod č. 28/1918 Sb., ve znění opravy tiskových chyb pod č. 51/1918 Sb.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
- Ústavní zákon č. 90/2001 Z. z., kterým se mění a doplňuje Ústava Slovenské republiky č. 460/1992 Zb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/1989 Sb., rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 16. 2. 1990.
- Zákon č. 150/1989 Sb., rozhodnutí prezidenta Československé socialistické republiky o amnestii ze dne 8. 12. 1989
- Zákon 1/2013 Sb., rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013
- Zákon 412/2005 Sb., zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/1993 Sb., o ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- Zákon č. 169/1999 Sb., zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 60/1923 Sb., o telegrafech, v platném znění.

- Zákon č. 9/1924 Sb., zákon, kterým se upravuje výroba, prodej a přechovávání radiotelegrafních a radiotelefonních zařízení, jakož i dovoz jejich z ciziny, v platném znění.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

8.6 Judikatura

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13
- Rozhodnutí Ústavního soudu v Košicích ze dne 28. června 1999, sp. zn. I. ÚS 30/99
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. září 2013, sp. zn. Pl. ÚS 14/13
- Rozsudek ESLP ve věci *Kajás proti Finsku* ze dne 7. 3. 2006, č. 64436/01, §18- §26.
- Rozsudek ESLP ve věci *Van Pelt proti Francii* ze dne 23. 5. 2000, č. 31070/96, §34 a §48.

9 Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o problematice institutu amnestie v trestním právu. Práce je systematicky členěna na praktickou a teoretickou část. Úvodní část (druhá kapitola) zahrnuje krátký historický exkurz vyhlášených amnestií na našem území od roku 1918. Zvláštní důraz je kladen na aboliční ustanovení a jejich společné rysy a odlišnosti. V závěru této kapitoly je pak s dřívějšími amnestiemi hodnocena a srovnávána amnestie Václava Klause ze dne 1. 1. 2013. Následuje kapitola definující amnestii a její jednotlivé formy v současném právním systému. Čtvrtá kapitola pak identifikuje potencionální i skutečné kolizní situace, které mohou nastat v souvislosti s vyhlášením amnestie, jako problémy související se zastavením trestního stíhání nebo s nároky poškozených. Poslední teoretická kapitola předkládá možnosti řešení těchto kolizí a návrhy de lege ferenda. Praktická část diplomové práce spočívá ve zpracovaných dotaznících s deseti tvrzeními, které byly zodpovězeny soudci a státními zástupci.

10 Abstract

This thesis deals with the issue on the Institute of Amnesty in criminal law. The Thesis is systematically divided into theoretical and practical part. The prefatory chapter (chapter two) involves brief historical excursion of amnesties in Czech lands since 1918. A special focus is put on abolitionist articles and their common features and differences. In conclusion of this chapter there is president Václav Klaus's Amnesty from January 1st, 2013 compared and evaluated with previous amnesties. Next chapter defines amnesty and its particular forms in the current valid legislation. The fourth chapter identifies potential and actual collisions which may happen in connection with mentioned problems as the discontinuance of criminal prosecution or claims of injured persons. The last theoretical chapter submits possible solutions of these collisions and proposals *de lege ferenda*. The practical part of the thesis consists of processed questionnaires with ten statements that were filled in by judges and prosecutors.

11 Klíčová slova (Keywords)

Abolice	Abolition
Agraciace	Agratiation
Amnestie	Amnesty
Nepřiměřená délka řízení	Excessive length of proceedings
Odpovědnost	Accountability
Rehabilitace	Rehabilitation
Soudní přezkum	Judicial review
Rejstřík trestů	Criminal record
Zastavení trestního stíhání	Discontinuance of criminal prosecution

12 PŘÍLOHY

12.1 Příloha č. 1 Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013

ROZHODNUTÍ prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013

U příležitosti 20. výročí vzniku samostatné České republiky využívám práva daného mi Ústavou a uděluji tuto

amnestii:

Čl. I

Prominutí a zahlazení některých nepodmíněných trestů

- (1) Promímím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 ve výměře nepřevyšující jeden rok.
- (2) Promímím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud osoba, které byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 75 let a zároveň jí byl uložen trest ve výměře nepřevyšující 10 let.
- (3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odstavců 1 a 2, se hledí, jako by odsouzeny nebyly.

Čl. II

Zastavení trestního stíhání

Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.

Čl. III

Zmírnění některých nepodmíněných trestů odnětí svobody

- (1) Promímím s podmínkou, že se osoba, které byl trest prominut, nedopustí trestného činu v době odpovídající lhůtě pro zahlazení odsouzení, nepodmíněné tresty odnětí svobody uvedené v odstavcích 2 a 3 tohoto článku.

- (2) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013, pokud byl uložen trest nepřevyšující 24 měsíců a zároveň nebyl trest uložen
- a) za zločin, při němž byla způsobena smrt nebo těžká újma na zdraví, nebo
 - b) za zločin proti životu a zdraví, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, anebo proti rodině a dětem, nebo
 - c) osobě, která kromě trestné činnosti, o níž se rozhoduje podle tohoto článku, byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo která byla v posledních pěti letech před 1. lednem 2013 propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody, pokud se na ni nehledí, jako by odsouzena nebyla.
- (3) Promíjím nevykonané nepodmíněné tresty odnětí svobody nebo jejich zbytky, pokud byly pravomocně uloženy před 1. lednem 2013 a pokud byl uložen trest ve výměře nepřevyšující 36 měsíců a zároveň osoba, které byl trest uložen, dosáhla či v roce 2013 má dosáhnout věku 70 let.
- (4) Jestliže prominutí trestu podle tohoto článku nelze vztáhnout na celou trestnou činnost, za niž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, neužije se ho ani zčásti.

Čl. IV

Prominutí dalších trestů

- (1) Promíjím podmíněně odložené tresty odnětí svobody pravomocně uložené před 1. lednem 2013 osobám, které
- a) dosáhly či v roce 2013 dosáhnou věk 70 let,
 - b) osobám, kterým byl trest uložen ve výměře nepřevyšující dva roky.
- (2) Promíjím nevykonané tresty obecně prospěšných prací nebo jejich zbytky a nevykonané tresty domácího vězení nebo jejich zbytky, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013.
- (3) Na osoby, kterým se promíjí trest podle odstavců 1 a 2, se hledí, jako by odsouzeny nebyly.

Čl. V

Společné ustanovení

Trestným činem se též rozumí provinění spáchané mladistvým a trestem též trestní opatření uložené mladistvému.

Prezident republiky:

Klaus v. r.

Předseda vlády:

Nečas v. r.

12.2 Příloha č. 2 Vzor dotazníku

- 1) Amnestijní systém v ČR je v dnešní době stále potřebný.
- zcela nesouhlasím
 - spíše nesouhlasím
 - spíše souhlasím
 - zcela souhlasím
 - nemám názor
- 2) Právo prezidenta republiky vyhlášovat amnestii ve formě abolice by mělo být zrušeno.
- zcela nesouhlasím
 - spíše nesouhlasím
 - spíše souhlasím
 - zcela souhlasím
 - nemám názor
- 3) Příliš rozsáhlá amnestie znamená maření práce orgánů činných v trestním řízení.
- zcela nesouhlasím
 - spíše nesouhlasím
 - spíše souhlasím
 - zcela souhlasím
 - nemám názor
- 4) Orgány činné v trestním řízení by měly mít možnost připomínkovat připravované znění amnestie před jejím vyhlášením za účelem odstranění případných výkladových problémů a nejasností.
- zcela nesouhlasím
 - spíše nesouhlasím
 - spíše souhlasím
 - zcela souhlasím
 - nemám názor
- 5) Při rozhodování o vině a trestu osoby je obtížné nepřihlížet k předchozím zahlazeným odsouzením této osoby.
- zcela nesouhlasím
 - spíše nesouhlasím
 - spíše souhlasím
 - zcela souhlasím
 - nemám názor

6) Trestní spis by měl obsahovat pouze výpis z rejstříku trestů namísto opisu z rejstříku trestů.

- zcela nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- spíše souhlasím
- zcela souhlasím
- nemám názor

7) Prominutí trestu s podmínkou, že osoba po určité době nespáchá další trestný čin, je dostatečnou prevencí páchání další trestné činnosti.

- zcela nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- spíše souhlasím
- zcela souhlasím
- nemám názor

8) Obecné stanovení konkrétní hranice nepřiměřené doby trvání trestního stíhání je žádoucí.

- zcela nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- spíše souhlasím
- zcela souhlasím
- nemám názor

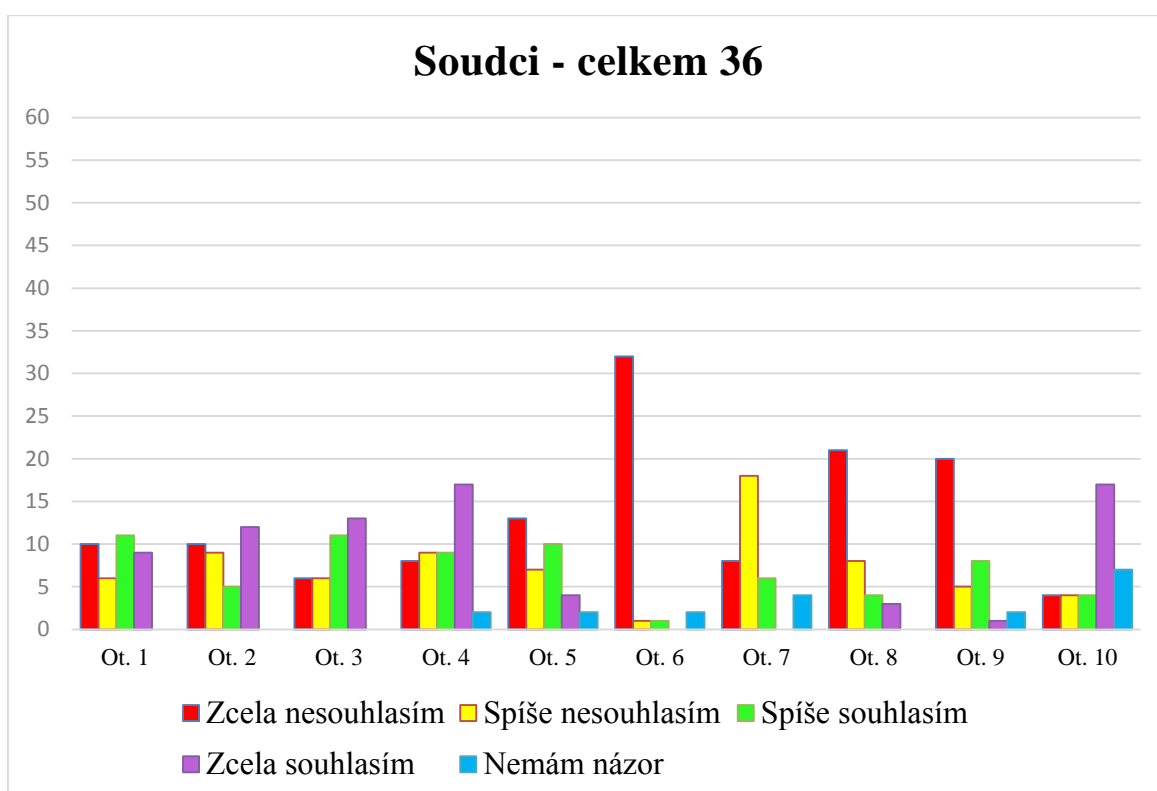
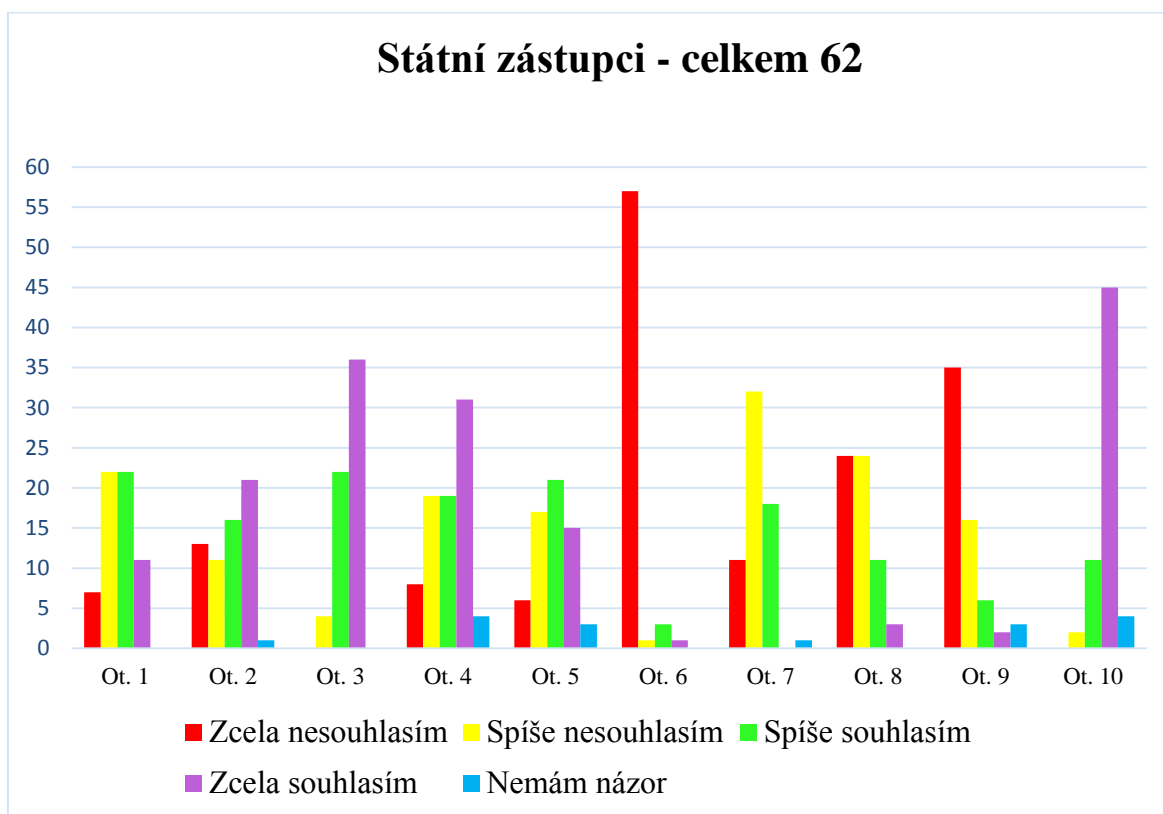
9) Tyto podmínky splňuje hranice 8 let stanovená v rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013.

- zcela nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- spíše souhlasím
- zcela souhlasím
- nemám názor

10) Amnestie vyhlášená prezidentem republiky dne 1. 1. 2013 byla příliš rozsáhlá.

- zcela nesouhlasím
- spíše nesouhlasím
- spíše souhlasím
- zcela souhlasím
- nemám názor

12.3 Příloha č. 3 Grafy a tabulky

Státní zástupci – celkem 62 - procentuální zastoupení

Státní zástupci	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	11,3	21,0	0,0	12,9	9,7	91,9	17,7	38,7	56,5	0,0
Spíše nesouhlasím	35,5	17,7	6,5	14,5	27,4	1,6	51,6	38,7	25,8	3,2
Spíše souhlasím	35,5	25,8	35,5	16,1	33,9	4,8	29,0	17,7	9,7	17,7
Zcela souhlasím	17,7	33,9	58,1	50,0	24,2	1,6	0,0	4,8	3,2	72,6
Nemám názor	0,0	1,6	0,0	6,5	4,8	0,0	1,6	0,0	4,8	6,5

Soudci – celkem 36 - procentuální zastoupení

Soudci	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	27,8	27,8	16,7	22,2	36,1	88,9	22,2	58,3	55,6	11,1
Spíše nesouhlasím	16,7	25,0	16,7	11,1	19,4	2,8	50,0	22,2	13,9	11,1
Spíše souhlasím	30,6	13,9	30,6	13,9	27,8	2,8	16,7	11,1	22,2	11,1
Zcela souhlasím	25,0	33,3	36,1	47,2	11,1	0,0	0,0	8,3	2,8	47,2
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	5,6	5,6	5,6	11,1	0,0	5,6	19,4

Procentuální zastoupení u odpovědí státních zástupců dle obvodů krajských státních zastupitelství

SZ obvod KSZ v Plzni	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	0,0	26,7	0,0	13,3	13,3	100,0	6,7	33,3	40,0	0,0
Spíše nesouhlasím	53,3	13,3	6,7	13,3	26,7	0,0	53,3	26,7	20,0	6,7
Spíše souhlasím	33,3	26,7	40,0	20,0	40,0	0,0	33,3	26,7	20,0	20,0
Zcela souhlasím	13,3	26,7	53,3	46,7	13,3	0,0	0,0	13,3	6,7	60,0
Nemám názor	0,0	6,7	0,0	6,7	6,7	0,0	6,7	0,0	13,3	13,3

SZ obvod KSZ v Brně	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	0,0	28,6	0,0	0,0	14,3	100,0	28,6	42,9	71,4	0,0
Spíše nesouhlasím	42,9	14,3	14,3	14,3	28,6	0,0	42,9	57,1	28,6	0,0
Spíše souhlasím	28,6	14,3	57,1	0,0	28,6	0,0	28,6	0,0	0,0	28,6
Zcela souhlasím	28,6	42,9	28,6	71,4	28,6	0,0	0,0	0,0	0,0	71,4
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

SZ obvod KSZ v Ostravě	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	16,7	8,3	0,0	0,0	16,7	100,0	41,7	58,3	75,0	0,0
Spíše nesouhlasím	25,0	33,3	0,0	25,0	33,3	0,0	41,7	16,7	25,0	8,3
Spíše souhlasím	58,3	25,0	25,0	16,7	25,0	0,0	16,7	16,7	0,0	8,3
Zcela souhlasím	0,0	33,3	75,0	58,3	25,0	0,0	0,0	8,3	0,0	83,3
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Procentuální zastoupení u odpovědí soudců dle obvodů krajských soudů

Soudci obvod KS v Ostravě	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	100,0	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0	50,0	100,0	50,0	0,0
Spíše nesouhlasím	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	50,0
Spíše souhlasím	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zcela souhlasím	0,0	100,0	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0

Soudci obvod KS v Brně	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	14,3	42,9	0,0	14,3	14,3	85,7	14,3	14,3	42,9	14,3
Spíše nesouhlasím	0,0	28,6	14,3	14,3	0,0	0,0	71,4	42,9	28,6	14,3
Spíše souhlasím	71,4	0,0	57,1	14,3	57,1	0,0	14,3	28,6	28,6	14,3
Zcela souhlasím	14,3	28,6	28,6	57,1	14,3	0,0	0,0	14,3	0,0	57,1
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	14,3	0,0	0,0	0,0	0,0

Soudci obvod MS v Praze	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	0,0	0,0	0,0	25,0	25,0	100,0	50,0	75,0	75,0	25,0
Spíše nesouhlasím	25,0	75,0	50,0	50,0	50,0	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0
Spíše souhlasím	25,0	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0
Zcela souhlasím	50,0	25,0	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0	25,0
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0	25,0	0,0	0,0	50,0

Soudci obvod KS v Praze	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	33,3	0,0	33,3	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	66,7	33,3
Spíše nesouhlasím	33,3	33,3	0,0	33,3	66,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0
Spíše souhlasím	33,3	33,3	33,3	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zcela souhlasím	0,0	33,3	33,3	66,7	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	66,7
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Soudci obvod KS v Plzni	Ot. 1	Ot. 2	Ot. 3	Ot. 4	Ot. 5	Ot. 6	Ot. 7	Ot. 8	Ot. 9	Ot. 10
Zcela nesouhlasím	33,3	33,3	33,3	0,0	66,7	100,0	33,3	66,7	33,3	0,0
Spíše nesouhlasím	33,3	33,3	33,3	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3	0,0	0,0
Spíše souhlasím	33,3	0,0	0,0	33,3	33,3	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3
Zcela souhlasím	0,0	33,3	33,3	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3
Nemám názor	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3